

Megjelenik a lap **Temesvá-**
rött minden kedden.

Előfizetési díj akár helyben,
akár postai szétküldéssel:

Egész évre 6 ft. pp. = 6 f. 30 kr. ujp.

Fél évre 3 ft. pp. = 3 f. 15 kr. ujp.

A helybeli előfizetők a lap ház-
bozordásáért rendelést tehetnek.
a lap kiadó hivatalában.

Szerkesztői iroda: belváros,
bécsi utca 68. szám, első emelet.

DELEJTŐ.

A tudomány, anyagi érdekek és szépirodalom közlönye.

Jelige: Csak az a nemzet vész el, mely önmagát elhagyja.

Előfizetheti helyben a szer-
kesztőségnél, vagy a helyb. könyv-
kereskedésekben; vidéken min-
den cs. kir. postahivatalnál a szer-
kesztőséghez utasítandó hármentes
levelekben.

Hirdetések minden közhasználat-
ban lévő nyelven fölvétnek. A
beiktatásért minden három hasálos
egyes sorért 4 p. vagy 7 uj kraj-
cárnyi díjszámítottik.

Kiadó hivatal: belváros, bé-
csi utca **Uhrmann Márton**
műkereskedésében.

Kedd, april 16. 1861.

16. szám.

Negyedik évi folyam.

T. előfizetőinkhez!

Lapunk 15-ik száma a cs. kir. rendőrigazgatóságtól, állítólag a nm. m. k. helytartótanács különös rendeletéből Kossuth vérvallomásának a „Magyarország“ és „Debreceni Közlöny“-ből lett átvételéért lefoglaltván, ezennel kettős ívet nyújtunk, hogy legalább anyagilag pótolhassuk, mit idő tekintetében ugysem tehetünk. A panaszlevelet városi hatóságunkhoz beadtuk, ez által Budára támogatva küldetett fel; annak idejében az eredményt közlendjük.

Szerk.

Az országgyűlés megnyitása.

A nemzet gyűlése megnyitattott.

A pesti lánchid-főtől a budai várpalotáig két sorban beláthatlan néptömeg állott, Budán az érkező honatyákat harsány éjjennel fogadták.

Az ünnepélyes Veni sancte délelőtt 11 órakor volt a királyi várpalota kápolnájában, melyet a bibor-nok herceg primás személyesen, fényes segélylettel végzett.

Isteni tisztelet végeztével megnyiták az előcsarnokban várakozó urak előtt a királyi trónterem ajtai, melyen országszerte ismert és tisztelt nagyjaink ünne-
pies ruhában és arccal vonultak be. A főrangú zászlós urak Almássy, Batthyányi, Károlyi, Zichy, Desewffy, Eszterházy, Pejachevich s többen, a főpapok közül Scitovszky, Bartakovics, Lonovics és Kunszt érsekek, Peitler, Szen-
czy, Hajnald püspökök.

Az országgyűlés megnyitásával megbizott Apponyi ő excellentiáját éjjennel üdvözlötték. Ő excellentiája a terem közepén levő trónmennyezet előtt megállván, néhány velős szóval üdvözölte a számosan összegyűlt fel-sőházi, de az igen csekély számmal megjelent alsóházi tagokat. Mely után az országgyűlést Pestre összehívó s azt megnyitó beszéd olvastatott föl.

Lapunk köre nem engedi a megnyitó beszéd szó-
szerinti közlését, tehát csak arra szorítkozunk, megje-
gyezni, hogy a nemzetnek nyújtott joghasználat alapjául nem annak ezredéves alkotmánya és törvényei, hanem azon ominosus october 20-ki diploma említettik, pedig ki ne tudná, hogy az „császári“ diploma, így tehát a leendő királyi diplomától mind eredet, mind forma, mind jogkörre nézve lényegileg különbözik, s szorosán véve reánk oklevél erejével nem is bír, miután hazánk reor-

ganisatiójának induló pontjául a báró Vay kinevezetési levele szolgált.

Ezen tévfelfogásból kelle azután következni, hogy ámbár a febr. 26-ki kiadványok datum szerint érintve nincsenek, de a zárszóban emlékezetbe hozott két nagyfontosságú tanácskozási tárgy a terjedelmes szóhalmazból következő idézésekkel praeciscálható:

Felséges Urunk összehívá a törvényhozó testet, hogy vele az ország alkotmányos állapotainak visszaállítása, biztosítása, a viszonyok igényeihez leendő idomítása, a tapasztalás tanúságaihoz mért tökéletesítése iránt tanácskozhassék, tette ezt különösen azért, hogy, miután Felséges nagybátyja Ő cs. kir. apostoli Felsége V. Ferdinandnak a trónról történt lelépte, és Fenséges édes atyjának cs. kir. Főherzeg Ferenc Károlynak, az uralkodáshoz jogáról való lemondásával, az összes birodalom és így Magyarország és az ahoz kapcsolt részek fölötti uralkodás is Felséges Urunkra szállott, mely cselekvényekről szóló okmány, az ország rendei és képviselőivel egyuttal közöltetik, — ezen ország első nagy királyának szent koronájával ősi szertartások szerint magát felavattassa, és hogy ezt megelőzőleg kir. hitlevele kiadásával, Isten és világ előtt mandandó eskü-fogadással, szeretett Magyarországa és a hozzá kapcsolt részeknek, királyi kötelmei hű teljesítését, magának pedig a nemzet hű ragaszkodását, minden időkre biztosítsa.

Ennek célja Magyarországra nézve az alkotmány jóté-
ményeinek visszaállítása, a többi tartományokra nézve azoknak hasonnemű politikai jogokban leendő részesítése, az egész birodalomra nézve pedig abban áll, mindazon ügyekre és érde-
kekre, melyek az egész birodalom minden országaival közösek, az alkotmányos országok egyeteme közremunkálását tenni lehetővé.

Ha eszerint az Ő Felsége által elhatározott uralkodási rendszer-valtoztatás szükséges következként az ez irányban később kibocsátott legmagasb intézkedéseknek a magyarországi törvényhozótest alkotmányos tevékenységének kezdetét meg kelle előznie, mégis teljes bizalommal hívja fel a törvényho-
zótestet az ide vonatkozó ügyeknek tárgyalására, azon módok-
nak, melyek utján a birodalom megváltozott belhelyzetének

következtében, azok végleges rendezése, a magyar alkotmányos állapotokkal összehangzásba hozható, megvitatására, és efeletti őszinte nyilatkozatának előadására, és annál inkább óhajtja az ide vonatkozó tárgyalások megindulását, minél szűségesebb, hogy szeretett Magyarországnak érdekei magukat az egész birodalom közös ügyét illető tárgyalásoknak, már első alkalmával is, érvényesíthessék.

Ki ezekből nem bír a bécsi célatokra nézve eligazodni, az a more szójárása szerint vagy vak, vagy behunyja a szemét.

A sokszor idézett oct. 20-ki diploma ajándékozásának alapjául következő pontokat hoz fel a kir. megnyitó beszéd: Ő Felsége kötelességérzete, a birodalom egyéb részeinek megnyugtatója s a közállam anyagi viszonyainak sürgetőleg követelt megállapodása. — — Végül egyébiránt a Pestre leendő átköltözése az üléseknek megengedtetvén, ott d. u. 1 órakor gróf Esterházy Mihály korelnöksége alatt megnyílt a főrendi tábla ülése, melyből csak az jelentendő, hogy gróf Aponyi országbíró elnökül, ifj. Majláth György tárnokmester alelnökül lett kineveztetésük olvastatott fel, s jegyzőkül választottak: Gozdu Manó krassói főispán 133, Sztankovanszky főispán 126, B. Orczy Béla 134, Gr. Károlyi Gyula 119 szavazattal.

Ugyanaznap d. u. 4 órakor a muzeum termében alsóházi ülés, Palóczy László korelnöksége alatt, hol a főrendi tábla jegyzője Gozdu Manó a trónváltozási okleveleket s a kir. biztosi kineveztetést közli, mik a ház alakulásáig félre tétetnek, s akkora halasztatik a remonstratio is a törvényes rendnek már ez alkalommal történt azon megszegése ellen, hogy az oklevelek előbb olvastattak a felső, mint az alsó táblán.

A házi rendszabályok felolvasása után gróf Zichy korjegyző által az alig 1 óráig tartott ülés e oszlott.

A képviselő-táblának azon az első ülésben tett nyilatkozatából, hogy semmit tárgyalás alá nem vehet, míg tagjai sorából az erdélyi követek hiányoznak: elég világosan gyaníthatjuk, miszerint korántsem vagyunk még a koronázási diszünnpélyek előestéjén.

S ez magában véve nagyon rendén van: nem is lehet a törvényesség kinyilatkoztatott híveitől másként várni.

Az 1848-ki szentesített alapot vevén a nemzet képvisellete kiindulási pontul, természetes, hogy az akkori nemzetgyűlés status-quojába is kell magát helyezni.

Hogy akkor már a nemzetgyűlés teljes nem volt, mennyiben a horvátországi contingensek belőle hiányoztak, nem változtat a dolgon, minekutánna erőszakkal oda kitsem lehetne akkor is vinni, valamint most sem lehet; de ez az erdélyiekről nem áll, mert ők akkor is jöttek, ma is készségesen jöni óhajtának, így tehát be is várandók, nehogy a nemzeti képviselset egy (habár számra a többséget képező) töredéke róluk nélkülük végezni, sőt oly roppant horderejű tényt, mint a koronázás, és a királyi hitlevél kiállítás, melyen jövő nyugalomunk és biztosságunknak alapulnia kellend, végrehajtani látszassék.

Ezen méltányos és törvényes mérsékléséből a nem-

zeti képviselőháznak azután okszerűleg következik, hogy a királyi előterjesztvényeket sem veendi tárgyalás alá, míg a királyhágón tul eszközöndő választások utján ki nem egészítettik, melyekre pedig jóformán két hó rámenend.

Legujabb hireink pedig azt erősítvén, hogy b. Vay ő exlja Pestre érkezéttel azon hirt hozá, hogy a felelős magyar ministerium közel kilátásban van: az ily módon teljes sarkalatosságában felállítandó 1848-ki törvénykönyv életbeléptetése anélkül is lényeges fordulatot ad az eddigi zavaros provisoriumoknak, melyekben az 1848-ki 47-ki és 54-ki rendszerek kifoly sai kiszálják egymást összevissza.

Ha e mindnyájunk óhajtott vágya csakugyan teljesedni készül, ugy jobb is, ha a nemzeti képviselset munkálatai kevésse elnapoltatnak, hogy mind ők, mind a kormány magukat tájékozhasssák.

Szükség lesz magukat kissé körülnézni a képviselőknék, mert az eddigi tapasztalatokból következtetve, vigyázniok is kell, vajjon a magyar külön ministerium engedélyezése nem-e egy hatásra számított fogás, melynek exaltáló örömmámorában őket oly dolgokkal lependik meg, mik a szép cifraság tartalmát nullificálndják.

A leendő kormányférfiaknak pedig hasonlag szükség a tájékozás, hogy intézkedéseik és törvényjavaslatokat az igények és körülményekhez alkalmazhasssák.

Mindenesetre pedig csak sajnálni lehet a nemzet életéből elveszített ezen új félét, mely a tapogatózásokra lön feláldozva, s olynemű kísérletekre, melyek fáradsalminkot már számára igyekeztek gyümölcsötteni.

Ezen kézzelfogható bizonylatok okozzák, hogy a bécsi engedmények őszinteségében még egyre nem bírnunk hinni, és a korlátlan önkényhez szokottak igazodását az alkotmányos mérséklet határaihoz folyvást olyanak tartjuk, melyen emitt-amott magukat túltenni örökké kísérleteket teendnek.

Igy: hézagok hagyását vágnak eszközölni, lazán róni össze a részeket, s az egész építményt oly dülékeny állapotban tákolni, melyet a szomszédok kártyavarához kellend támasztani.

Bár ne legyen így, s ha csakugyan nem lesz így, egyedül nemzeti gyűlésünk s kormányférfiaink erélyének és a nemzet méltóságos magatartásának fogjuk köszönhetni: — de a felsőbb irányzatoknak bizonyára legkevésbé.

Igen, nemzetem! a te méltóságos magadtartásától függ utolsó folyamodásban jövendőd biztosságának szilárdulása.

A mint nem estél kétségbe a kísértések szomorú esztendei alatt, ugy ne engedd magad elragadtatni lelkesedésed tulbizalma által, tudván azt, hogy emelkedettebb léleknagság a boldogságban el nem bizni magadat, mint a csapások alatt össze nem roskadni.

Most, midőn te emelkedtél ujra a viszonyok hullámainak felületére, ne feledd el testvéreidet, kik veled szenvedtek, kikről bizton elmondhatod, hogy civódástok közben borítatok föl sajkátokat, de az életküzdlemben, a megsemmisülés fenyegetése előtt, mint halálra szán-

tak, kibékültetek. Maradjatok is békülve, és adj helyet neki hajódon, mert hivebb segítőd lesz a jócendő viharok közepette, mint a kecsgetető, de nem közelgő tengertüli ködkép.

Ne csapkodj magad körül most, mivel sorsod kezdedbe lón adva! kezeld azt magad, és ne esengj hivatalnok gyámsága után, mintha neked idegen támaszték nélkül állnod nem lehetne. Önkényt ne mondj le arról, mit kemény szenvedés után kaptál kezdedbe.

Ne vágyakodj csodás szóvirágok után, hanem komoly szóval és érett mérséklettel vezesd ügyeidet, s előbb szivedre tedd kezéd, mielőtt felemelnéd hogy bele nyulj hazád ügyeibe.

Dacia (Traiani) és a hajdani oláhok.

Ez a mai Magyarország egy része volt Tiszántul, Erdély, Oláh és Molva országokkal.

Határai: nyug. Tibiscus, Jazyges Metanastae s más népekkel; — éjsz. Sarmatia és a Kárpátok; — kel. Tyras v. Dniester; dél. Danubius.

Felosztása: Ripensis (Tisza, Maros, Körös s Dunnán-innen az euxini tengerig)

Alpestris (Moldva és Oláhorsz.)

Mediterranea (Erdély orsz.)

Lakosai között kitünően említetnek a scythák s ezek közt a moeoti tó melletti lakók — Herodot szerint „Scythae regii.“

Erdélyt birták az agathyrsi scythák, kiket Herodot Hercules ivadékainak tart, Plinius pedig (l. 4. C. 12) kék hajuk miatt dicsér; ezek festeni szokták magukat; hyperboreus Apollot s mint átaljában a scythák: Vesta, Jupiter, Mars-t tisztelték.

Dacia főhelyei: Apulum, Apulus folyónál, melynek romjain épült az Anton. Pius cs. anyjától elnevezett Alba Julia (Gyula — később Károly cs. és kir. elnevezett Károly-Fejérvár) Ulpia Traiana v. Augusta Dacia, romjai Hátsék völgy Erdélyben, Vásárhelynél mai nap is láthatók, — Augusta Praetoria (Kézdi-Vásárhely), Zalathinia (Zalatna), Perendanesiorum Colonia (Szamos-Ujvár), Salinuc (Torda), Sarmisagethusa (Traian alatt Ulpia, Vásárhelynél) Deceball székhelye, Patronissa (Kolosvár), Runconium (Rodua), Canadium (Csanád), Zurobara (Temesvár), Aquae vivae (Aranykut, közel Kolosvárhoz), Patroissa (ma Petrizan falu) Zandava, Zingidava vagy Zentidava-nak helyét némelyek a Segesvár melletti romoknál keresik; — Tsernez Oláhország szélén Brassó és Szeben közt, itt volt Severinum erősség hogy az erre hordatni szokott arany és Traian hidja biztosassék; sat.

Traianusig csekély, miben az említett Dacia lakói kitűntek; legrégebb királyuk; Tanaus, ki Zezostres aegypt. királyt megverte s adófizetővé tette; Astyages, Cyrus, Dariussali viszonyaik ismeretesek; nem bizonyos, minő Scythákat kormányzott Atheas király, ki Justin szerint (l. 9. c. 2.) successio fejében se-

gitséget kért n. Sándor atyjától az Ister v. Duna körül lakó ellenségei ellen, azután pedig ígérte meg nem tartván, a boszus Fülöptől csel által legyőzetett; — azt sem tudni, minő scythák koncolták fel a n. Sándortól elhagyott Pontus Praefectus-át (Zopiriona-t.)

Negyvenhatban Kr. sz. e. Pontus és Thracia-t (rom. tart.) nyugtalanították a Dákok, kiket Julius Caesar — egyéb bajai lévén — meg nem fékezhetett, azért nőtt bátorságuk s bár M. Antonius Cotyson dák király leányát jegyesül kérte a béke reményében, romai hercegnőt adván nőül Cotysonnak, célt nem ért (l. Sveton l. 2. c. 63. és Horac Od. 6. l. 3.) Később Augustus vezérei: M. Crassus és Lentulus visszanyomták a dákokat, kiket Tacitus hitszegésük, nyugtalan természetük miatt „gens infida“ névvel illeti. Tacitus idejében, ki Domitian alatt praetori hivatalt viselt, 88-ik évtől Kr. sz. u. kezdek Deceball királyuk alatt tizenhat évig nyugtalanítani a romaiakat, Deceball ugyan tönkre verte Appius Sabinus és Corn. Fuscus Consulokat, mindamellett Domitian két fényes győzedelmet vívott ki rajta; ekkor Vezinas, Deceball fővezére, a holtak közé rejtekezve megmenekült, Deceball pedig tartván a romaiaktól, levágatta a fákat, ezek törzseire helyezett fegyverekkel katonák sokaságát hazudtolva távolította el az öt üldöző romai sereget, Domitiant és Nervat újra adó alá hajtotta.

Traian öt évig harcolt ellene a Dunánál s azután építé a világhírű hidat, mely két év alatt elkészülvén, előpostája lett Deceball veszedelmének. Keresztes-Mezőn (campus Cruciatu) mielőtt Traian a dákokkal megütközött, nagy gomba volt látható e felirással „socias gentes et burros praecipue monere, et hortari Traianum, ut pace composita retro domum abiret“ — de a császár mitsem adván az intésre, nagy s dühös harc után kétfelül körül kerítette Deceballt, ki megalázottan földre borulva tisztelte a császárt. Traian előre küldé Deceball követeit, azután ment maga diadallal Romába, mely „Dacicus“ névvel megtisztelte. Nem sokáig tartott azonban a béke, a császár ismét Daciába sietett, de ekkor majd nem elveszett csel által, mint ezt a felírás mutatja.

I.

PROVIDENTIA. AVGVSTI. VERF.
PONTIFICIS VIRTVS. ROMANA.
QVID NON. DOMAT.
SVB. IVGVM. ECCE. RAPITVR.
ET. DANVBIVS.

II.

FORTVNAE. AVGVSTI. OMNIPOTENTI
VBI. ERAS. RHAMNVSIA. VBI ERAS. QAN.
TVM. ABFVIT. NE ROMA. LVGERET. SED.
VIVIT. TRAIANVS. VAE. TIBI. DECEBALE.
MILES. LEG. VI. ET. XIII. G. DEVOTIS.
CAPITIBVS.

Daceball beszélgetés ürügye alatt elfogta a legügyesb romai vezért Longinust, ezt bizonyos remények fejében Traiannak visszaszolgálni ígérkezett, de a császár válasza méltó volt nagy szelleméhez, mert úgy izent a dák királynak, hogy vezérét se megvetni, se túl becsülni ne látszassék; Longin méreggel végezte ki magát, Traján pedig elüzvén Deceballt, ennek székhelyét s kincseit elfoglalta (Sargetia folyóba rejté a dák király) — a megalázást kikerülendő, Deceball is mérget ivott, mint ezt ismét a felírás mutatja:

VICTORIAE. AVGVSTAE.

NONNE. TIBI. DIXI. DECEBALE. FVNESTVM.
EST. HERCVLEM. LACESSERE. NON. RECTE.
FECISTI. TVA. IPSE. QVOD. IACES. MANV.
SED. TE. VTCVNQVE. VICIT. CAESAR. TIT.
SEMPRONIVS. AVGV. AVGVSTALIS.

ennek emlékére emelték a romaiak a „Columna Traiana-t“ melynek belsejében 150 hágcso vezetett fel a tetőig, külsejét ékesítették Traian márvány táblákba vésett tettei Daciában.

Dacia hadikormányá Traian alatt M. Scaurusra bízott. Xiphilin állítása szerint Traian rontatta le a híres hidat, de ezt mások Aelius Adrianus utódáról mondják Traian dicsősége miatti irigységből. A leigázott Daciában nevezetesebb Legiók voltak: I. Adiutrix. V. Macedoniae VI. Victricis. VII. Claudii. XXX. Valentis Victricis. — Leggyakoribb a Legio. XIII. gemina nevezete, mely két Legioból állott és a vaskapu szorosait őrizte; Legio VII és I. Adiutrix a Jászok, — és Legio XXX a Kárpát lakóinak berohanása ellen volt felállítva. Traian a leigázott Daciába romai gyarmatot szállított, kiknek maradéki — az erdélyi oláhok eltorzítva beszélnek őseik nyelvét.

Severus, M. Aurelius Antoninus, Caracalla és Claudius császárok alatt (193—265 eszt.) fentartották ugyan a romaiak hatalmukat Daciában, de a Dacia rip-ben született Aurelian egyéb nemzetekkel hadakozván, végkép elhagyta Daciát s Moesiába (ezt nevezte azután Dacianak) vitte ki katonáit.

Vertler Mátyás.

Bánság népei.

IV.

A mai oláhok.

Bánság bércei közt ballagunk, a hegyek oldalán nyír és bükkök árnyai alatt virgonc kecskék és báránycák legelésznek, egyet-egyét kong a vezérürü kolompja, andalítón csörtet a patak szikláról sziklára, s onnan a távolból oly mélabus hangok jönnek zephirszárnyakon, oly szívhez szólok: — hinnők hogy magyarpásztor furulyájának szivhangjai azok; de nem! hisz nem játszik itt a ronák kedves gyermeke a délibáb, hegyekbe ütközik szemünk s a hangok habár szomorúak mint a ma-

gyar nóta, de még sem azok, sokkal busabbak még a magyarnál is: oláh pásztor furulyájának hangjai azok, melynek szegényes kunyhói a Bánság halmos szirtes völgyeiben hevernek elszórva; amaz oláh népé, mely Bánátnak ősnépe, a romai fénykornak ide is átsugárzott maradványa; ama oláh népé, mely annyi balszerencse és viszály között egyedül maradt tántorítlan hive e tájnak s egyedül élte túl a hegyek ligetei közt elvonulva a török igát s időt.

Róma dicsőségével letűnt az övé is, szolgaság lett osztályrésze. Elvonult csendes völgyeiben, itt a természet egyszerű ölében egyszerűn élt; nyáját tenyésztett, s ennek teje adá tápláléka egy részét, bőre öltönyét, gyümölcsöst ültetett s innen nyert tápot teste s lelkének, a rengeteg erdő lakházat és tüzelőt adott számára. A világ nem sokat gondolt vele, ő sem törődött a világgal. A nő kendert nyűtt, gyapjut font s önmaga készítő belőlük cifra öltönyeit. Ha pénzre volt szüksége, fakószekerébe jármozta ökreit, megrakta azt fával vagy gyümölcsessel s kirándult bércei közül a síkságra és meglett a pénz is: kifizette adóját, megvásárlá szükségleteit s még néhány tallért haza is vitt serdülő leánykájának nyakékül. Kevéssel beelégedett s boldog volt. Így volt ez századok előtt, s így van ez legnagyobb részt ma is: adj neki málét, mellé szilvalórét, nagy adóval ne szorítsd, — s ő boldog. Oh e nép, melyet ti együgyű bárdolatlanok kürtöltök, sokkal boldogabb, mint ti, kik a világ hiuságaiban usztok. És ha van közte boldogtalan, az álcivilizatio, vagy zsarnoki bánásmód teszi azzá.

Az oláh a természet egyszerű gyermeke és éppen azért nem érzéketlen; tud hevülni a jóért nemesért; tud szeretni és gyűlölni, áldani és átkozni, segíteni és rontani. A kit szeret, szivből szereti, a kit gyűlöl szivből gyűlöli azt: innen a „cine mintye!“

A XIX. század civilizatiójától az igaz, hogy minden bánsági nép között leghátrább van, de ki az oka? . . . ne kutassuk, mondjuk őszintén hogy nem a nép az oka. E nép elvan zárva a civilizált világtól. Tanítói szegénység és tudatlansággal küzdenek; ott hagyják iskolát és templomot, almát visznek a piacra, hogy bocskort és kenyeret szerezhessenek. Ne legyen aztán a nép tudatlan babonás? hogy ne hinne a boszorkányok-és vampyrban; de hiszen a babonáság otthon van még nem csak a tudatlannak kürtölt oláh, hanem a műveltnek híresztelt német köznépnél is.

Amiért méltán lehet e népet vádolni, az: a pálinka mértékletlen ivása; mit férfi, asszony, gyermek egyaránt üz.

Ki nem hallott szép nőikről? Bolti cimerül is szokás használni a szép és dolgos oláhnőt, de nem jogosan; többet dolgozik mint férfja az igaz, de a dolgos címet csak éppen azért, mert menetközben fon, meg nem érdemli. — És talán is csak ezek hibái.

Költészete, zenéje kedélyes és mélabus: megvan ennek is az oka. — Tánca igen élénk, ugránczó, mi- közt verseket szaval és többnyire talpraesetten rögtö-

nöz. Lakodalmat ha csak teheti nagyszerűt tart. Hallottaiért tort rendez és alamizsnát osztogat.

Nemzetiségéhez annyira ragaszkodik, hogy ritkán tanul meg más nyelvet, s ha más nemzetiségekkel érintkezésbe jó, azoknak kell az ő nyelvét megtanulni, ha vele beszélni akarnak.

Jó tanítókat és tanult lelkészeket e népnek; s nem sokára előttünk lesz a dicső római nép feltámadt sarjadéka.

Berecz Imre.

A politikus eszmadia IV-ik levele.

Saruvár, Manó napján. T. szerkesztő ur! Szives engedelmet kérek, ha értéktelen soraimmal magamat helyesen ki nem fejezhetném, miután — most, midőn a bánát-kömlői követválasztásról haza érvén — már éjji idő volna, sietve irok. De másképp nem tehetek, miután papirosra kell tennem azon tapasztalásokat, melyeket ez alkalommal gyűjtöttem; nehogy reggelig elfelejtsem valamelyikét, melyekre nézve — az az helyesebben szólva, rám nézve csak az kár, hogy előbb nem sajátíthattam el, minthogy ezek által még országgyűlési követté is lehettem volna. Hogy pedig ezeket t. szerkesztő urnak is megírom, azon ne tessék csodálkozni; miután már ugyis elmulván a követválasztás ideje, nem félttem, hogy a lehetendett helyemet elfoglalja.

Ugyanis még csak tegnap is azon véletben voltam, miként követ csak az lehetne, ki oly tudományal bír, mint egy országlár, midőn ime a tapasztalás megcáfolja véletemet, miután ma hallám, miként a tudósfalviak egy oly egyént vittek magukkal a gyűlés helyére követjelöltnek, ki még a maga mesterségét sem érti úgy, a mint kellene; ki is erre úgy nyilatkozott volna, hogy „mért ne vállalná el, miután a követnek egy holnapi fizetése többre megy, mint az ő évi jövedelme.“ A voksolást pedig úgy „megteheti, mint Palmerston. Sőt ha nem is ért a megvitandó tárgyhöz, elmondhatja például mint az egykori latinul nem értő ó-becsei tanácsos, a főlshólitásra szokta tenni az „i já árbitrari“ szavakat. Hiszen majd beszél az, ugy-e t. szerkesztő ur, a ki ért hozzá. No de ezt úgy sem bízták rám az illetők, azért csak azt mondom el, mit tennék én, — az az hogy csak mit tettem volna, ha előbb tudandottam volna ezt, hogy követté válasszanak.

Először is politikai hitvallásimat, — melyeket valamely nagy ember- és nemzetiségösmerővel szerkesztetnék — tenném hirlapok utján közzé. Ezután — mivel Sárközben jártam iskolába — megkeresném a sárközi iskolatársaimat, kik azon vidék községeinek jegyzői s így részemre sokakat verbuválhatnak hiveik közül; mert ott, hol iskolában jártam, már amugy is népszerűvé tettem magamat az által, hogy menekülésem alatt, a mint a tavasz kinyílt, — september utoljáig — mig t. i. a Vorstand haza nem kergetett — naponként egy volt honvédszázados pajtásommal horgásztam a folyam szélén. A midőn még érdemessé is tettem

magam az által, hogy elmondám, miként én is ott voltam az egykori augusztus 9-én a szent-andrási hidnál; hol úgy összeszorultunk a kocsikra ült Guyon táborabeli tisztekkel, hogy kénytelen voltam onnan visszafordulni.

Ezek meglévén, hogy máshol is kivivhassam a népkegyét, — például Békefalván (hol a kolomposok, még most is a földosztási pört feszegetik) a jámbor hívőknek a volt földesuraknak terjedelmes birtokaikra fordítanám figyelmeiket, mondván, miszerint például nem volna öszszeférhető a természetes igazsággal, hogy midőn a szegénynek talpalatnyi földje sincs, akkor a gazdagnak fölöslegesen is több van. Vágytársamról pedig elhitetném, hogy ő a robotot és dézsmát akarja visszaállítani; mit hogy könnyebben elhittesek, csak azt kellend kitudnom, melyik birtokos földesur van vágytársam részén, hogy rámutatván, ez által állításomat bebizonyíthassam. Midőn vágytársam ugynevezett földesur lenne, ezekre tán nem is volna szükségem.

Mivel pedig mindezek mellett még lelkesítőre is van szükség, mit mivel szegény fráter létemre nehzen szerezhethék meg, azért erre nézve héber társimhoz fordulnék, miután amugy is többnyire mindenütt ők az árendások, kik közül valamelyik csak adna hitelre annyi szeszt, mennyivel egy kis tömeget elbódíthatni. Mire amugy sem sok kellene, miután egy két ital beléndekes szeszszel ezt amugy is könnyen véghez vihetni. Hogy pedig a gyűlés helyén kitünőbb lehetnék, s hiveim se tévedjenek el, nevemet fekete táblára iratnám: arany betűkkel s azt a gyűlés helyén levő magasb álláson kezemben tartanám. Minek azon előnye is lenne, hogy midőn egy részről e szint azok is szeretik, kik a nemzeti szín ellenei, más részről az értetlen tömeg, de a nemzetiség hivei is, az arany szint jó szízzel nézvé, mindenki rokonszenvét kivivnám általa.

Azonban, miután én már amugy is elszalasztottam a madarat, ama latin költő „Flectere si nequeo superos Acheronta movebo“ mondata szerint a másik részhez fordulván, mondom, hogy (ha t. i. ismét tőlem függne) én előbb a bizottmányi tagokkal elkészíttetném a követi utasításokat, azután — mint a tisztviselőseget — egy helyen s egyszerre megválasztatnám a követeket, kiknek oly kijelentés mellett adatnám által az utasításokat, hogy mihelyest a megye hire nélkül azokat át-hágják, nem csak hogy vissza szállítatandnak, hanem az addig általuk okozott költségeket is megtéríteni kötelesek leendenek. Maradván

őszinte tisztelője

Kakasvári Fábian,
eszmadia mester.

Nehogy valaki azt gyanítsa, miként a szerkesztőség a fenefebiféle curiosumok közlése által egyszersmind a bennük pöngetett eszmékkel is egyetértését nyilvánítja: ezennel kijelentjük, hogy azok fölvételére azon erkölcsi köteleesség utalt, mivel körünkben egy másik

lap hiányzik, mely az ellenzétek küzdteréül lépne föl, s így azoknak csak nálunk lehet találkoznok.

A követi utasítás kérdése még mindig nyílt, s az eszmecserek fölötté a mint ki nem meritvék, úgy befejezve sincsenek.

Ez lényegesen van összefonódva a megyerendszer életével.

Fenn fog teljes miségében tartatni nemzeti létünk e 8 százados palladiuma, úgy az utasítási rendszernek is vissza kell foglalnia terét, habár inkább csak képleges alakban, mert e két különböző alapu alkotmány, t. i. a souverain népképviselői, és a souverain megyéke nem férnek meg egy földel alatt, ha csak mindketten jogaikból nem engednek a béke kedvéért.

Ezen pontban a különben elvitázhatlan diadalokat keresztül küzdött 48-ki országgyűlés miscuit quadrata rotundis, s ugyan ovatosan kell az összeegyeztetés kényes munkájához nyulni, hogy a kísérletek a circuli quadraturára ne emlékeztessenek.

Mi a megyeszerkezet ereje? a törvénytelennek vagy veszélyesnek tartott kormányrendeletek ellenében gyakorlott visszautasítási jog és hatalom.

Igen, de egy szentesített törvényt nem szabad neki elutasítani: hátha azonban ez neki veszélyesnek tetszik?

A főindok az utasítások megszüntetésére az volt, hogy a képviselők szabadon capacitálhatók legyenek, ne pedig kelljen meggyőződésük ellenére az 52 kisországgyűlések követelményeit terjeszteniök elő: de ők ezen uton egy második Kossuth által el is ragadhatók, exaltálhatók, s akkor a souverain nép, mely a képviselők mögött áll, ellentétbe lép a megyékkel, melyek tulajdonilag az intelligentia és birtok conglomerátjai, és alkot oly törvényeket, melyeket a megyék el nem fognak ismerni akarni.

Hogy a megyék is a nép hozzájárultával szerkesztvék jelenleg, azon ellenvetést úgy hiszem, komolyan senki sem fogja hánytorgatni, miután nincs megye, melyen azon nép, mi a követeket választja, befolya, az aránylagos képviseltetésről nem is szólván.

A megyei bizottmányok a birtokosokból alkotvák, még pedig van példa rá, hogy a meggondolatlanságig pontos tekintetekkel, azután a központi és a vidéki intelligentiából, különös tekintettel a főispán ajánlottaira, a kevés töredék pedig, mely a köznépből vétetett, éppen csak a kezdeti vezérek uszályvivőjekint tekinthető, kik kegyelméből tudtuk nélkül bejutottak.

Megyei gyűléseinket tehát alig fog valakinek eszébe jutni, népgyűlésekül tekinteni, melyeken a nép közvéleménye nyilvánul, mintegy utasítástalan követeik irányadásaul.

De ezen irányadások is illusoriusokká válnak az által, hogy a megye az országgyűlés tárgyairól nem tanácskozik, csak midőn egy új törvény leküldetik, szólalhat föl ellene, de exequálnia azért mégis kellend, mert már szentesített törvény. Azonban az ily netán elhibázott törvény ellen is miként remonstrálhat? a követeket nincs joga lemosni, vagy éppen felelőségre vonni,

— a választó köznépre pedig miként hat, ha az keblében majdnem teljesen idegen, de ha hathatna is rá, hisz ez sem bizhatja meg új követeit utasításokkal az éppen elkészült törvény eltörlésére.

Ide járul még; hogy a követválasztó népség egyes ellentétbe is jöhet a megyékkel, például az éppen éző nemzetiségi kérdésben. Látjuk, hogy a vegyes ajku megyék bizottmányai is oly kiméletlenül járnak el a testvér nemzetiségek nyelve ellenében, hogy a másajku bizottmányi tagok el sem járnak a gyűlésekre, mert soha sem értik, nem mondjuk az egyes beszédeket, de még a végzést sem. Nekik ugyan saját nyelvükön szabad beszélni, de miként beszéljenek, ha nem tudják miről van szó, kedvükért pedig az első alakító gyűlés óta alig szólal fel valaki az ő nyelvükön.

Tekintsük már most, hogy az országgyűlés valami oly törvényt alkot, mely ezeknek hizelegni fog, hiában lármáznak ellene a megyegyűlések, a nép ujjong mellette, s nem hogy a megyei oppositio által megindítatná magát, de nyíltan ellene izgatand, s küldi tán ezek bosszujára volt képviselőit újra fel.

Ezen tarthatlan állapotban tehát az alélt megyéknek egyedül a kérelmezési szabadság áll rendelkezésükre, mint ezt Szepesmegye már tetteleg foganatba is vette.

De mi a kérelmezési ut az eddigi ellenszegülési jog kárpoztulásaképp?

Az intelligentia könyörög a nép előtt.

Az óriás-kérelmek (monstre-petition) hatása csak akkor nagyszerű, ha mögötte egy egész nemzet tekintélye áll.

De a megyei kérelmek mögött egy más nemzet képzelme álland, mint a követek mögött.

Igy megint oda megy ki a dolog, hogy két hatalom létezend a közélet terén.

Ezen eszmétől kelle Stratimirovicznak vérszemet kapnia, midőn Deákhhoz irt levelében egyenest kimondja, hogy ha az országgyűlés a szerbek óhajai és követeléseivel nem egyező határozatokat hoz, azt maguk nem kötelezőnek s csak az erőszak diktálásának tekintendik.

Uram én Istenem! tehát egy maroknyi csoport egyenest felmondja a hozandó törvények iránti köteleiséget, ha ezek nem az ő innyére leendnek, — hisz akkor minnek a tanácskozás, akkor a szerbektől kellenék törvényeket diktáltatni, s mi tizenkét millió magunkat azok után hajtunk, csak hogy ők ne duzzogjanak.

Félelmetes jel ez dualismusunk terén.

A követutasítás mindenestre megegyeztetetlen azok mostani választatási módjával, a megyék részéről pedig éppen lehetlen, mert nem általa választatnak, ha pedig ez állna, úgy Temesnek elég volna 1 követet küldeni, ki azután 8 szavazatot képviselne.

Ne ott bizgassuk tehát a dolgot, hanem a megyeszerkezet mostani tarthatlanságának átalakításával.

Mint hiszem a megyerendszert a felelős kormányval egyeztetetőknek, arról egy más helyen szólottam már,*) és hogy az, mint vérünkbe nőtt szerkezet az

*) Medig és ne tovább. Temesvár 1861. 12—15 lap.

ujkori országgyűlési modorral is egyeztethető, bizton hiszem.

Alakittassanak a megyei bizottmányok a nép által választott tagokból, s vezessék tanácskozásaitak ezek nyelvén is, úgy az eszmék és személyek ismerete lassankint kihat a nép közé, s habár ez nem a központon választ is, a központi tagok ajánlottait mindenesetre szívesebben pártolandja, mint egy rögtönözve elébe ugró szónokot.

Kiterjesztettük a jogokat a népre, igyekezzünk is hát kvalifikálni, és ne hagyjuk őt az agitátorok bábjaul, játszterül.

Ilyen esetben nem kellend utasítás, de a megyék remonstrációja mögött azok összes lakosságának tekintélyes képe fog állani, és a daemagogok nem számíthatnak arra, hogy az önzőnek rágalmazandó intelligenciát a felharangurozott nép tömege által terrorizálhassák.

Szerkesztő.

Mire van szüksége a Bánságnak?

I.

Szellemileg.

Ugy hiszem ki sem fogja praejudiciumra használni ellenem, hogy e már jogilag megszűnt nevezetet használom, miután három délkeleti megyénk a haza többi vidékein csakugyan a cumulatív név alatt emlegettetnek, a mint hogy jogilag az unio után nem létezik többé Erdély, de ki akarná mégis hazánk királyhágón-túli részétől e hagyományos nevet megtagadni?

Emlékezzünk csak vissza 30 évre! Azon időben már az imádott nevű Széchenyi állt a haza élén, az ő szelleme irányzá az ébresztett mozgalmakat, az keze lobogtatá a tettek zászlaját.

Min kezdé e halhatatlan ember munkásságát? A csoportosításon.

Jól ismeré természetünket, hiszen vérünk volt, tudta, mennyire képes a nyomás felrázni bennünk a szellemi ruganyosságot, — de nagyon jól tudta egyzersmind, hogy az izgultság megszűntével mily fáult apathiába birunk sülyedni.

Arra irányzá azért tevékenységét, hogy szellemi uton folyvást izgultságban tarthassa nemzetét, a híres szalma-lángot mintegy örökké tápanyagokkal élessze, miszerint az fésző felvirágzásunk bimbaját a dermedés fagyától félbeszakadás nélkül óvja.

Ezt pedig csak a társulatok által érheté el.

Példátlan áldozatkészsége által megalapítván a tudományosság jövődjét, arra irányzá törekvését, hogy az akkortájt még majdnem egyedüli képviselőit a vagyonságnak, a birtokosokat, mágnástársait, a tettek terére bevonja, mivel denique pénz nélkül sovány eredmények kínálkoztak.

Nem volt titok előtte, hogy az academiára tett adakozásokat sokkal kevesb részben diktálta a lel-

kesedés, mint az elmaradási szégyen, és számosan lesznek, kik e szokatlan megeröltetéssel eleget hittek tenni hazafiui kötelességüknek egy egész századra.

S ezt annál inkább, mert akkortájt mágnásaink nagyobb fele még nem is tudott magyarul, s évek tölték el, hogy hazájukat meg sem látogatták, mert ez barbár volt nekik, — mert ide elpuhult vázukat nem is hozhaták kényelemmel, — mert ide semmi nevezetesség nem csalá az idegent, hogy ők mint háziurak büszkélkedhetek volna előtte, — mert itt kontár politikát nem volt alkalmuk trécselni, — mert még nobel kedvtelésüknek sem felelhettek meg. —

A barbárság gyanuja elül megmentvén a legnagyobb magyar hazáját, létrehozá a gőzhajókat, hogy a kényelemhiány ne rettenthesse vissza a bábokat az anyaföldtől, — megalapítá a lánchid-társulatot, hogy legyen fővárosunknak is egy világcsodája, — összeujjoncozá a nemzeti Casinót, hogy legyen a feleselőknek is tanyája, — rendezni kezdé a löversenyeket, hogy ezek miatt se kelljen külföldre tolongni.

Hízelegve párnázta a nagy hazafi elfajulni indult kortársai előtt az utat, csak hogy feléje és utána tudja őket indítani: érezte magában a szellemi hatalmat, hogy magához bilincselve őket, még nagy eredményekre vezetendi őket

Mi, kik a hazánk történetében páratlan érdemi epochalis férfunak csak bámulatra ragadó műveit, és azok sokaságát látjuk, mi kevesen birjuk elképzelni azon szellemi megeröltetést és fáradságot, melyet évekig ernyedetlenül folytatott, míg a tetteknek csak eszméjével bíró népét azokkal megbarátkoztatá. Hányan lankadtak volna el oly sisyphusi munka alatt!

Husz évvel az ő munkássága után lön csak jelző (Schlagwort) a szellem és tőke-társítás, de fájdalom nem mindig azon magasztos célatokra, minőkre ő használta.

Ő a jövőt a népneveléssel sürgette megalapítani. de mivel látta és érezte, hogy az új nemzedék felnötteig hazánknek a megsemmisülés áldozatává kelende lennie, az élő vezérgenerációnak, a véngyerekeknek pedig csakugy szükségük van a tanulásra: — izgatott hazaszerte casinók alakítására, reményelve, hogy minden város és vidéknek leend majd egy-két alapos capacitása, kik észrevétlenül vezetendik a disputatio megrögzőtt népét, s kiknek példája a most iskolai tudományával még kérkedő növendékeket lassankint a lapok, ezek után a könyvek forgatására is rácsábítandja.

Ezen láthatlan vezérszerepre nem kellett honfiakat keresni, tudta, hogy a valódi műveltség igénytelen és kitartó, ismerte nemzetét is, hogy vonszódni fog akaratlanul a szellemi világ felé, mint a pincébe zárt növény az ablak felé: meg volt győződve arról is, hogy az alapos tanultság nem fogja felsőségét éreztetni, mert hisz ezzel a csontosult aristocratakat elriasztaná, kik egyikét sallangós gyűlési beszéddel

a netovábbat hitték már átlépni, — vagy egy megyei hivatal és táblalabíroság birtokában maguknak csalhatlan tekintélyt tulajdonítottak.

Csak egyszer be lehetett a pusztai korlátlan hőst édesgetni a szellemi kalodába, tanulékony természete csodás haladásáról kezeskedett aztán.

És ugy lön.

Támadtak a casinók, kezdék olvasni a lapokat, és egyre tünedezett az „extra Hungariam“ nimbusa, mely őket eddig igézve, kötve tartá, — megnyitak az eszmecserék, s a teremek lassanként oly szerepüvé idomultak a megyegyülések irányában, mint a kerületi ülések az országos ülésekhez.

A pártok tisztább alakulásával, s az érdekelt-ség növekedésével, nehogy indulatosság és a centrifugal nézpontok a tárgyalás haladását akadályozzák, majd mindütt megkezdettek a casinók oszlani conservativ és ellenzéki körre. Ki ne ismerné a pesti nemzeti Casino és ellenzéki kör vezérhatalmát a 40-es évekből?

És lön a műveltség közvagyon, a tudomány oly nap, mely az egész hazán szétárasztá világát, s melynek melegét, mint egyes gyüüvegek, összpontosíták a társulatok.

Casinók kellene nekünk itt a délvidéken, növeldek nagy gyermekek számára, — oly társas körök, hol egymáshoz kezdjen szólni és törödni újra a bizalmatlanná uszitott többnyelvü és vallásu honfi, — hol a barátság megérlelje a jobb meggyőződés ösztönéből fakadt vonzalmat, — hol a nyilvános élet eseményeivel lépést tarthasson a polgár, ki hivatta van választási s esetlegesen tanácskozási joga által befolyjni hazája sorsába, hol eddig a nyers erő felhasználásával félelmetes visszaclés üzetett.

Casinók kellene nekünk a — tetterő ébresztésére.

Nem oly régen volt, sokan emlékezhetnek közülünk reá, hogy a cukorgyár-egyesület. hengermalom, gyáralapító-társaság, iparegyesület, sőt a kereskedelmi bank alapítása is a casinókban készítettett elő! — Ily arányu hatásokat nem követelünk vidéki egyleteinktől, de azok összeköttetése mégis reményllet valamit:

Versecről hitelintézet után sohajtoznak: egy nép-szerű és az összes lakosság rokonszenvével találkozó, azokat magába ölelő casinó nem bírná-e egy takarékpénztár létesítését keresztül vinni?

Ha így hozzá szokunk nyilvános ügyeinkben résztvenni újra, úgy kiterjed gondunk majd más ágazatokra is, s bölcsői lesznek a Casinók másféle közhasznu egyleteknek.

Azonkívül bele kezdünk szólni a közigazgatási ágon kívül másféle autonomiánkba is, nevezetesen gyermekeink iskoláit majd úgy igyekvendünk rendezni, hogy ők ne saját kárukon tanuljanak kopasz fejjel a publicismus ábécéjében, mint apjaik, s ne horpasztott agygyal kapacitálják egymást, ne kard-

dal hódítsanak proselytákat, hanem legyenek felvilágosodottak, hassanak szellemük delejével.

A társulati ut az egyedüli mind az annyit bolygatott nemzetiségi, mind a fájdalom még mindig fenyegető felekezeti kérdések alapos és engesztelő megfejtésére a kellő módokat feltalálni, egyengetni, keresztül vinni.

A társulati ut az egyedüli, mely a népet lasonkint kvalifikálhatja azon polcra, melyet jó bizalommal a törvényhozás már megosztott vele.

A társulati ut az egyedüli, hol legalább kilátás van a tetterő megszületése, felelevenítésére.

Casinók kellene nekünk minden faluban, pap és jegyző van mindenütt, lépjenek az ügy élére, az intelligentia mindenestre támogatni fogja őket, — legyenek a népnek igazán lelki atyjai és nevelői, akkor halhatatlan érdemeket szerzendnek a szent haza érdeke körül.

(Folytatás köv.)

Australiai levelek.

I.

MELBOURNE in Australia 14. November 1858.

A Malborough három arbocos vitorlással elhagyva Angliát, 80 napi szerencsés utat végezve ide érkeztem. Egy új nemzet, mindenben kezdő, vett körül, oly anynyira ellenlábás, szokott világomhoz, mint ennek nap-pali órája nálatok éjjel, és ennek mostani tavasza nálatok téli hónap. Elhagytam Angolhont, mert nem lát-tam hamar sikert és nem biztos gazdagodást, pedig ez az egyetlen céloom ily materialis országokban. Polytech-nicus könyveim velem vannak, de céloom itt aranyásás. Azon reményben hogy egy australiai kártyára szert te-hetsz, erről annyit. Egy év óta Austráliában majdnem 100 külön de összevéve hálót formáló helyeken aranyat letek, melynek némelye 109 fontot nyomnak és 1008 uncia = 52,240 pft., az egyes helyekről pedig heten-kint ilyen tömegek jönnek public & private eskorttal egyetlen egy megyéből, minő négy van Australia délke-let és délnyugati szélén: egy unciát 4 L. számitva. Mount Alexander digings 21,835 ounces = 865,400 ez. ft. Victoria digings 56,247 „ = 2249,880 „ Balleral „ 18,075 „ = 723,000 „ Owens creel digings 8,190 „ = 127,600 „ Ha most azt adom ehhez, hogy hasonló felfedezések minden ponton valószínűek és tiz annyian ismeretlenül dolgoztatnak a policia tudtán kívül és hogy a 800,000 aranyosónak csak minden 100-ika adja át a guberni-umnak aranyát, akkor lesz képzeted mennyi arany lap-pang a szerencsés számára. Holnap először magam is a diggingsbe megyek, barátim ezek: Szumrák Ernő, Battye Daniel és Villiam, egy londoni orvos fiai; Tipner, Sad-ler és Heyden boroszlói, kolosvári és berlini fiúk. Utóbbi három aranymives és drágakömivesek. Szumrák segítsé-gével pénzben és az én 70 L.-val minden aranytisztító kellékkal átjövénk. — Bár, mi nem szokás — álmaim

➤ Ehhez egy iv melléklet.

mindenikében előjöttök ti és szüleim, nem akartam hamarabb irni, miglen valami kielégítőt közölhetek. Minden hónapban rendszeren küldök egy levelet és ti közöljétek belőle . . . re, én nem irok három részre, elég nektek és Londonba. Tőletek is havonként elvárok egy levelet, irjatok mindenről, mert itt sem európai, sem más ujság nem kapható rendszeren. Irjatok minden hónapban kérlek és intelek, mert minél nagyobb a távolság, annál szükségesebb a rendszeres összeköttetés.

Holnap forrest creekbe megyünk aranyosásra, hét emberre való 8 heti élelemmel, melynek minden 100 fontja 100 angol mtfdre 60 pengőbe, tehát 17—20 mázsája kerül 1020—1200 pengőbe. Innen láthatjátok minő számolás kell a dologhoz, holott a bevásárlások mindeniknek 15 L-be kerültek. Ez elég 9 hére. Ez alatt annyit kell és lehet nyerni, hogy többé nehézség félelmem felül áll. A mi tetteleg bizonyos az: hogy déli Auszaliának nincsen olyan pontja, mellyet ásva aranyat nem moshatsz, de mely hely naponként nem ad legalább 5 ouncet egyre, rosznak nevezetik. Mineralogiát és Geologiát tanultam mielőtt kiindultunk, de a szerencse több itt tudománynál, mely csak segedelem. Még eddig nincs ember a ki annyit nem szerzett volna hogy élélhetne, bár egy font vaj 1 ft. ezüst pénzben, szalonna 1 ft., 12 tojás 2 ft., lisztnek egy mázsája most 50 pengő, de volt már 1,400—1600 pengő. Minden ember kinek a digingsféle munka: ásás, vízfordás, mosás nehéz, a városba jó, vesz egy lovat (800 ft. a legolcsóbb) vagy két lovat és egy kétkerekes vasalt taligát 250 L. és 3 ft. 20 — 4 ftért a félmázsát 1000 öltre vive naponként 7—15 Lt. csinál, vagy a város minden zugában licitál, faházakat és sátorokat állít, a hajókról csónakokon hoz visz podgyászt, egy tcherbér egy órára 5 Lt. Innen jó, hogy mindenkinek roppant a pénze. Nekem és Szumráknak kik öszvetettük erszényeinket, minden kiadáson felül 8 hétre, maradt 20. L. Minden heti evés és lak kerül két L. a városban. Közelebbi levelemben már több tapasztalást fogok közölhetni. Várakozás! Mi az hát mi ezen tájat Eldoradoságától megfosztja. Itt nincs tél se hó se fagy. Gyümölcs bor jó, de nem tudják csinálni. Én sem tanultam otthon. Kérd meg Hektort, írja meg nekem röviden a szokott magyar bor-termesztés egész évi dolgát és módját. Egy engeneernek — kézmivesnek 2 L 10 — 30 ftja van naponta, aranymivesnek 2 L. sat. Ez mind jó, de a gouvernment gyenge és gyáva, annyira hogy azt hiszem itten America 1740. évét éljük, a mai advertisementek közt egy gouverneurt kérnek a nép számára nevetségesítve a jelent. — Senkinek sem biztos élete egy percig, mindig fegyverben járunk, házaink biztosak. És a diginsben sokkal biztosab az élet, mint a város henye népe közt. Az élet nők dolgában nem feslett, mert minden szerencsés digger mindjárt házasodik, és mivel kevés itt a nő, a kéjleányokat veszik nőül, úgy hogy egy sincs. Minden nap tömlöcölnek, hetenkint akasztanak, de különös, többnyire csak olyanok gyilkoltatnak, kik az ásásokból részegen hazamenvén, a városban leesnek, és ott kirabolatnak az árokban hova dültek. A város

körül 8 után járhat biztosan: A policia és eskortok többnyire szabaddá lett convict people és a gouverneurtól lefelé — ez angol jellem minden coloniában, hova csak gazdagolni jönnek — minden tisztviselő, bíró, policia, lekenyerezhető. Ez igen szomorú. A természetnek tiszta meleg a levegője, a tarantelle-pók és centipied és más mérges állat (kigyók) itt honosak, emezek futják az embert, amazok és a muskitók sokszor bántanak, de légytűlt hordunk, a por ellen szemüveget, esső ellen makintosh nadrág, esizma, kalap, kabátot, puskát és rövid óubotot. Semmi szeszes italt nem iszunk, semmi bor és szeszáruházba nem keveredünk — és ásásoknál ez mind nem is hallatik. — Melbournban a házföldnek nincs többé ára, egy acre 1000 L. és több. A store-houseban minden cofre egy hétre eltétetvén, 30 krt fizet és ha hozzá megy azt kinyitni minden kiadás 30 krba kerül. Közönséges a félelem, hogy ha az Angliát már elhagyta 60 hajón jövő roppant nép megjő, éhség tán éhhalál is jöhet; a Gouvernment semmit sem tesz, de a társaság maga mindent. Ruhánk elég, egészségünk jó, erőnk elég. — Tegnapelőtt egy angol engeneer meglátogatott — a hajón ismerkedénk — s tudtomra adá, hogy egy társaság, mely innen a bányákon keresztül Sidneybe vasutat akar vinni, őt meghívta tervadásra. Ő pedig engem a Malboroughról ismervén, felhívott companistává, elfogadtam, de az óta találkozásánk, nem szólt; valószínű őt nem applikálták. Holnap 3 más partival forrest creekre megyünk 78 mrtfre. 3 mázsa liszt. 1 m. szalonna, thea, cukor, sajt, só sat.-vel. Ennek az ára 7 ember 8 hétre 56 L. és kivitele 60 L, az első munkától függ minden. 16 lengyel van itt két pártieban, jó és csendes emberek, egy angol ház $\frac{1}{9}$ tiszta jövedelem részvényesülés feltételével küldte ki. — Magyarok csak mi négyen, Ernő, Prihoda ezredes és egy erdélyi aranymives: Sadler. Mind talpig becsületes. A zsidók itt is kezdenének gazoskodi, hanem ma a gouverneurnél óvást tettünk ellene, hogy négyünkön kül egy sincs, ki toll vagy éllel a hazát szolgálta. Magunkat papirosainkkal legitimáltuk. Adelaideban is van egy magyar fiu, ki a digingsekbőlegyenesen hozzánk jó legitimatio és ismerkedés végett. Ez az egyetlen pont hol Lajos és ügyünk még mocsoktalan, azon leszünk, hogy eltíporjunk minden gazembert, szóról szóra értve a dolgot.

Sydneyben narancserdők nőnek, bor, terem, kolibrik verebeket potolnak, de itten ereszkedénk le, mivel a digginsek itt legjobbak. — Rendszeren fogok irni és ti is szent kötelelességeknek vegyétek holnaponként felelni, mert félelem és rettegésnél a legrosszabb igaz ujság is jobb. Minden ismerősnek irjatok rólam, nekem nincs sem időm, sem akaratom. Tőled Gyulám, ha nekem kis fa és kőházaknak kidolgozott planumait küldenéd, itt kis vásárra lenének, mert kell mindenfelé. Mihelyt pénzem van küldök 50 L. nektek és 50 L, Winkler és Stamper engeneer munkáiért és egy teljes aztal és nivellir apparatusért a legjobból, aligha pár nyári hónapot, mikor viz-hiány városba kerget, nem vállalnám magamra az itteni Sydnei vaspálya nivellirozását, de itten nincsen

instrument, csak Theodolitus. melynek 15,000 ft. az ára. A mit küldesz, levél vagy paquet, utald mindig „Williams ad Norgate 14, Henrietta Strett London, for Capt. R. & Mr. Szumr. in Melbourne.“ — Akkor leg-hamarább jövend hozzám. Irj Ganczangnőnek, Toninak, Nácinak, mert én 8 hét alatt aligha irok másnak, mint nektek és Londonba. Itten nem lehet elveszni, ne ag-gódjatak, meleg ugyan mint honn, változó, de tiszta lég és egészséges. Architectus és ingenieur itten 3 év alatt 100,000 L. csinálhat. Minden nap tiz és több ház kez-detik, hetenkint 5—12,000 uj bevándorló jó. Ha én engenieur vagy mint itt szokás: „architect engenieur“ officet nyitok, minden ismerőseim a Malbroughtól ígér-tek segedelmet és munkát, ha akarom applicálni. Itten semmi munka sem szégyen. Barátim 2 lovat vesznek és egy talyigát és koffereket hoznak visznek egész nap, senki sem hord jó ruhát, de pénze mindenkinek rop-pantul növekszik. A németek organisatiójuk következté-ben mind igen szerencsések. Minden hajó mely idejő, elveszti megszökő matrózait, az angol hajók mind itt állnak, nem mehetnek vissza, csak a steomerek postáz-nak hazafelé. — A ki lisztet hozna más országból, rop-pantul nyerne, ha nagy mennyiséget küldene. Órák, pus-kák, elevenszinű nőruházmánynak roppant az ára. A buta nép ezeket csinál, de ugyan a héten mind elissza. Melbourne 7000ból most 140,000 nőtt 6 holnapban és 420,000 nő fél év mulva, kell ház, kell kenyér bor és ital. Számatlan ember részegségében megbolondul, mire itt roppant nagy bolondház van. Orvos kevés, gyógy-szertár csak egy. A ki munkálni akar, itten successe bizonyos. Egészségem jó, erőm van, akaratom tántorit-hatlan, bizzatok bennem. Isten megáldjon, naponta imád-kozom éltetőkért. Csókol ölel még ezerszer

R. B.

Levelezések.

Bukurest, március 31-én. Hazafias felhívásának örö-mest engedek, így legalább parányi részben leróhatom lapja iránti halánkat, hogy azt Hunniánknak díj nélkül meg-küldeni sziveskedett. A bécsi lapok oláhországi levelezőinek egy okkal kevesebb van, mivel gyanusitsanak minket magya-rokat. Egy galaczi barátom ugyanis e pereben tudosit, hogy onnan a magyar menekültek e hó 16-án a Messagerie gő-zössel Viola ezredes vezénylete alatt elindultak összesen 148 egyén. Az elindulás megható ünnepélyes volt. Legelőbb egy katonai, zenekar játszott előttük lelkes darabokat, az után a tömeg reá kezdte danolni a nemzeti imadalt a „Szó-zatot“ melynek danolása alatt a hajó megindult, a dal hangjai — melyeket mi külföldön élő magyarok száraz szemekkel nem birunk danolni — mind tovább szállottak, s csak a part-ról és hajóról lengedező lobogók és kalapok valának még lát-hatók, míg végre azok is tovatűntek, de megmaradt a viszont-látás szent hite, mit emberi hatalom szívünk-ből ki nem szak-gathat, hogy mi egy boldogabb hazában . . . a Duna és Ti-sza virányos terén nemsókára ismét meglátjuk egymást. Ezek elindulása után vártak még Galacra 184 magyart Bákóból, úgy hogy Galacson eddig már legfeljebb Berzenczei és Vi-dacs maradtak. Az oláh kormány tehát ezek után békében nyughat a magyaroktól . . . vagy mit mondok?! dehog-y nyughat! Dacára ugyanis néhány magyarellenes oláhlap dü-

högéseinek, itt a magyar szellem és magyar viselet — mi véleményem szerint egy a szabadság-szeretettel és törhetlen hazafisággal — hihetetlenül lábra kapott. Nagy kalapke-reskedő bizonyítá nekem, miszerint ő még az idén egyebet, mint magyar szinekkel bélélt magyar kalapot el nem adott. A józan közvélemény tehát átlátta mintegy ösztönszerűleg dacára az izgatásoknak, miszerint a magyar nemzet nem ellensége, hanem testvére a szomszéd nemzeteknek, s hogy a kik egyebet hirdetnek, azok nem barátai, hanem ellenei önnön nemzetüknek.

Irnék örömet innen valami érdekes roman nemzeti mozgalmat is, de itt a hirhedett szabadságnak csak az árnyé-kát öleljük. Ama híres ministeri ordinánc itt a sajtót any-nyira lenyügözte, hogy jaj volna annak, ki egyebet mernő írni, mint a miniszterek bölcseségéről dicsbeszédeket. — Tula Milkovon úgy látszik, hogy valamivel több szabad, sőt némi tekintetben igen is sok. Csak közelebb három uj oláhlap in-dult meg Jassyban u. m. „Trekulul“ „Vittoriul“ és „Dacia vagy Daco-Romania,“ mely utolsó célul tűzte magának párt-különbség nélkül zászlója alá gyűjteni a világ minden részé-ben élő oláhokat a Tiszától a fekete tengerig. Irodalmi te-kintetben magasztos feladat, de fájdalom ez irányát már első számában igen eltéveszté szem elől. Ugyanis két ne-velten levelet közöl Erdélyből, egyet Brassóból a mászt Sze-benből, s mind a kettő telve nemzetünk elleni alaptalan rá-galommal és gyanusitással. Ily irány mellett méltó társa leend rövid időn az „Augsburger Allg. Ztg.“-nak, ezuttal róla csak ennyit mondok. — Valóban nagy kár, hogy Er-délybe és Magyarhonba nem bocsátják be ezeket a szabad-levélű (?) oláhlapokat. Ezeknek olvasásával azonnal szétfosz-lának lelki szeimeik elől az az üres nemzeti dicsőség, melyet némelyek az egyesült oláh fejedelemségekről a távolból ál-madoznak. Meglátnák hogy itt nincs még nemzet, csak ur és szolgajobbágy, hogy az aristocratia itt mennyire eladóso-dott és elégtelen, a nemzeti párt pedig mennyire tehetet-len. Született oláh mondta nekem e nevezetes szavakat: „barátom! boldogok vagytok, mert volt Széchenyitek, de bol-dogtalanok vagyunk mi, mert reményünk sincs, hogy ne-künk valaha lehessen. R. I.

Csákovár, március hó 28-án 1861. Örömtelt kebellem ragadok tollat, hogy rövid vonásokban ecseteljem ujra fölvirradt alkotmányos életünk ama lélekemelő jelenetét, mely bizonyára, azon ezrek em-lékében, kik tanui valának, örökre elfelejthetlen ma-radand. — Értem a f. h. 26. és 27. a csákovári kerületben véghez ment követválasztást. — Már kedden 26. jókor reggel, csöndes kis mezővárosunk, ünnepies nemzeti szint öltött magára, és a különben oly zajtalan, magános utcákon, szokatlan számos, nagyobbára gyönyörű nemzeti viseletbe öltözött, nép hullámozott föl és alá, de különösen a véghez menendő választás színhelyén, a Klotzféle szállodánál, melynek tágas udvarában csinosan földiszített kis hely a vá-lasztási bizottmány számára előkészítve vala.

Egyszerre minden szem az utca egyik pontja felé irányzá figyelmét, és csakugyan egy, sok száza menő emberből álló néptömeg nemzeti zászlókkal és lelkesítő zeneszó mellett „se treaska Popovits“ har-sány kiáltásokkal megtöltvén a léget, és zugó patak-ként már messziről hallatszó morajjal mindig köze-lőbb és közelebb az érintett Klotzféle vendéglő felé irányozván lépteit, végre a főkapu előtt megállott. — Ez az egyik követjelölt Popovits Simon pártja vala.

De ugyanazon időben, az igen széles utca valamivel távolabb eső irányában, töménytelen sokaságu néptömeg, zászlókkal és zeneszóval, derék csöndbiztosunk Miletz Geyza ur által vezetettve, „se treaska Bogdán“ zajos kiáltásokkal a léget hasogatván, szinte mindig közelébb jött, míg a két ellenes tábor egygyé olvadván össze, oly roppant tolongást és zajlást támasztott, hogy valóban csak az imént érintett derék csöndbiztos ur és lovas legénysége ügyesen kifejtett erélyének köszönhető vala, hogy a legkisebb rendzavarás nem fordult elő. —

Mig künn az utcán az ezrekre menő néptömeg, a képviselő-jelöltek nevei harsogtatása által reszketteté a levegőt, addig benn az udvarban a választási bizottmány, jeles főszolgabiránk b. Duka Miklós elnökle alatt, működéséhez fogott, és a szavazatok összeírása végett, az egyes községek alfabetikus sorban előhívtak. —

Kora reggeltől fogva egészen késő estig folyt a szavazás, mire besötétedvén és a votumok összeszámoltatván, az eredmény az vala, hogy Bogdán Vince követjelölt részére 1300 és egynehány, ellenfelére pedig körülbelül 600 szavazat esett. — Mint-hogy az előrehaladt idő a szavazás folytatását lehetlenné tevé, az a jövő napra halasztatott, de mindenestre a mai napon eredményezett mégegyszer, oly nagy szavazattöbbségből túlnyomó valószínűséggel előre következtethető vala miszerint a Bogdánpárt a győzelmet kivivandja. —

A néptömeg és a többi uri közönség tehát szétoszolván, az említett szálloda egyik termében, kis válogatott társaság épen összegyűlvén, az érdekes társalgás közepett, egyszerre zajos, éljenkiáltások által újra fölriasztatott, pompás fáklyás menetet Bogdán követjelölt szállása felé közeledni látva, Helybeli gyógyszerész Kováts József ur, rövid velős, szívhez szóló beszéddel üdvözölte őt, szívből fakadó meleg szavakkal különösen kiemelvén azt, mily hártalan bizalommal e választó kerület polgárai, az igen tisztelt követjelölt becses személye iránt viseltetnek, és mennyire meg vannak győződve, hogy szilárd, hazafias, tántoríthatlan jelleménél fogva a benne helyhezett remények és várakozásoknak lelkiismeretesen megfelelő, és hogy alkotmányos jogainkés törvényeink csorbíthatlan visszaállítatását azon egyedüli szent célnak tekintendi, melynek kivívására és elérhetésére minden kitelhető erejét és lankadatlan hazafias buzgalmát fordítandja, azért utasításokkal nem látandják el, ugyis választói meggyőződve lévén, hogy oly követ, kinek szívében lángoló hazaszeretet honol, és föladata nagyszerűsége és szentségétől áthatva és ihletve van, utasításokra úgy sem szorulhat.

Szónok befejezvé szavait, Bogdán követjelölt ur magyar, roman, szerb és német nyelven, szép csengő hangon megköszöné választóinak személye iránti tanusított rokonszenvét és ragaszkodását, lelkesült kifejezésekben szent ígéretet tévén, hogy

azon bizalomnak mellyel őt megtisztelték, és melyet élte legszebb és legdrágább kincsének tart, megfelelőni fog, hogy azon elvekhez, mik élte eddigi pályáján minden léptén és nyomán vezér-csillagul és támaszul szolgáltak, hűtlen nem leend, és hogy mint fáradhatlan bajnok nemzeti önállásunk és függetlenségünk, hazánk e szent palladiumai kivívásáért a számára megnyílt küzdterén ernyedetlenül küzdeni fog, és ihletett szónoklata további folyamában szépen fejté meg azon eszmét, hogy míg a hajdani századok sötét korszakában az emberek egymás elleni föluszítására a vallást használák föl, az újabb időkben és különösen az utolsó évtized alatt a különféle nemzeti eszméjét használták arra, hogy ezen ürügy alatt kiséreljék a nemzetek egymáshoz közeledését és testverisülését aláadni, a visszavonás és gyűlölet mételyes konkolyát köztük elhinteni; de mostantól fogva e drága hon minden nemzeteit a testvériség, szeretet és egyetértés szent kötelékei fűzendik egybe és semmiféle áligéretnek v. ármányos cselszövények csábító eszközei nem lesznek képesek a szoros benső frigyét széttépni v. fölbontani. —

A szónoklat befejezése után a szózat elzengett, mire mindnyájunk megint a vendéglői terembe visszatértünk, honnét egyik kedves polgártársunk indítványára b. Duka Miklós lakása felé indultunk, hogy a mai napon kifejtett hazafias buzgalmaért hálaunkat nyilvánítsuk.

Más nap szerdán 27. a szavazások folytatása következett és körülbelül délutáni 1 órakor a szavazás végét érte el, melynek örvendetes eredménye az vala, hogy csakugyan Bogdán Vince 400 szavazattöbbséggel követte választatott. — Az e miatt a nép közt kitört lelkesedés leirhatlan. — Jeles követünk megválasztatása után a Csákovári népesebb és főbb utcákon keresztül vállakon széthordatott, és a viharos szünni nem akaró éljenzés és zsviokiáltások, a népesség érdemteljes követünk iránti rokonszenvét és ragaszkodását szembetűnőleg bizonyíták be. — Délutáni 3 órakor fényes nagyszerű lakoma a Klotzféle vendéglőben rendeztetett, hol ismét mindenféle hazai nyelveinkben jeles pohárköszöntések váltattak, melyek közt különösen Gyertyánffi Gyula és a csákovári gör. n. egyes. esperes Tabakovits urak által mondottak kiemelendők. —

W . . . r.

Torontál megye bárdányi kerületéből ápril 2-án. Bizony egy kissé furcsa az, hogy a hirlapok Torontál megyéről vagy hallgatnak, vagy ha e lapok utján hallat is valamit magáról, az mind szomorító. Oly szellemzegény lenne ez a nagy és hazánkban egyik leggazdagabb vármegye?! Sajnálom hogy én sem írhatok örvendetest. A bárdányi követválasztás ugyan-csak botrányos volt, és e botrány okozója, sajnos, két ujpécsi megyei tisztviselő, egyik volt cs. kir. beamter, ettől nem csodálom: de a másik! E két mákvirág a szerb falukat összejárván, fenyegetés és csábítással izgató a népet, hogy ne magyart, hanem az általa ajánlott 25 éves szerb volt cs. k. beamtert válasszák képviselőjükül. Adja I-

ten, hogy ifjuságát tudománya, beamterségét hazafisága legyőzze.

A szerbek vonakodtak magukat a kiküldött összeíró küldöttség előtt bejegyeztetni. Erre mit tesz a szolgabíró? kapja magát, összeírta a kerületében levő helységek lakóit, beküldi a névjegyzéket a középponti választmánynak, s ez, anélkül, hogy a törvények értelmében az összeírottak magukat a kerületi választmánynál, mint Torontálban is elvül kimondatott jelentette volna, az 1848. V. t. c. 20. §-a ellenére azoknak a választásnál szavazatot oktrojál. — Torontál megye! Torontál megye! Sokaktól hallottam, mikép sokakban elv nélkül jársz el. Bizony hiszem, hogy tán legnehezebb a mi helyzetünk az egész országban, de mégis egy kissé jobban lehetne őrizni azt a ráesküdött 48-at.

A választás alatt a köznép oly éretten, oly komolyan viselte magát, mikép a művelt (l) szolgabíró ur úgy szólván egyedül volt, ki magát oly lealázólag botrányosnak mutatta.

Hála a nép érettségének, nem használt a lázítás, nem az egész voksolás alatti itatás, a pártusa rakoncátlankodásra nem fajult, sőt a nemzetiségeket sem tudták szigoruan elkülönözött pártokra szakasztani. Egyik pártnál úgy, mint a másikonál mindenféle nemzetiségeket lehetett látni.

A kisebbségben maradt párt mint hallom a választás előtt és alatt történt törvénytelenégeket és botrányokat mind a megye bizottmányának, mind pedig az országgyűlési verificationálási bizottmányának, ez utolsónak a törvénytelen választás megsemmisítése és új választás elrendeztetése végett, fel akarja terjeszteni; már eddig tán meg is tette.

Ezt pedig irtam azért, hogy mind az érdekelt megyei tisztviselőket, mind pedig a népet figyelmeztessem, mikép azt, ki most a nemzetiségek pártusáját éleszti, mint a reactio gyalázatos eszközét tekintve, tőle őrizkedjék; s ha közeledik sátni csábitásaival azt kell rá felelni: „apage Satana!”

Bárdányi, *)

*) Hogy onnét visszaélésekről hallottunk, említők már mult számunkban, de az itt rovatolt súlyos vádakát még sem adjuk, ha írójuk érte felelősséget nem vállal vala.

(Szerk)

T Á R C A.

A két fivér.

Eredeti beszély.

Irtá Csepei Árpád.

(Folytatás.)

Ily sülyedt helyzetben, s ily aljas körben látjuk Endrét ismét. Kedélye napról napra fásultabbá lön, — míg a kisbíró keblében elevenebb színnel festé jövője napjait. Borzadt ha csak reá is gondolt. De, ki a jégen egyszer lesüpped az iszonyu mélység örvényébe, — magán kívül várja minő veszély fogja azt követni, hiában nyulna mentő kézért, nem találta azt, sőt őket is magával ragadná a nélkül, hogy azok életére gondolna! . . .

Igy töltött el ő több éveket e betyár társaság körében, s ha boldognak nevezhetjük a szabadság és ököljogbani korlátolhatlan uralmat, — úgy ő célját érte; azoknak élvezetében találta fel pillanatnyi keble nyugalmát, s a jövő csalfa ábrándképeivel takargatá el ébredező lelke rémitő álomképeit . . . De minden lealjasodása között is fennmaradt keblében a becsületérzésnek némi árnyalata, s félig művelt lelének e romlott aljasultak feletti uralma; nem csuda tehát e vadfiukat önkénytelenül téríté hatalma alá; igazság-szere tével szigoruvá edzett jelleme varázsszerű hatást biztosí-

* A Delejtü f. e. Márt. 27-én kelt számában Torontálból egy névtelen levelező a Módosi szolgabíró és esküdt ellen a jegyző választások tárgyában egészen avatatlanul kikel. — Az érintett négy község közül az egyik nem is tartozik a módosi járásba, a másikban a nép által alkalmas új jegyző választatott, ezekre nézve tehát névtelen tudósító állítása tökéletesen hamis és koholt. A mi a más két községet illeti, ott a nép egyakaratulag a régi jegyzőket kívánta megtartatni, hogy ezek a község nyelvét értik, bizonyítja az irányukban nyilvánított bizalom.

Megei határozat lévén, hogy a községi előjáróság csak ott, s csak is a nép által választassék meg újból, hol az a nép akarata, a szolgabírónak nincs joga, a szabad választás szellemén, és a község beligazgatási jogain alapuló megyei végzés ellen, a népre tulajdon községi hivatalnokának megválasztásában erőszakkal befolyjni. Magától értetődően, mi az illető községeknek a választás alkalmával tudtul is adatott, — hogy a törvénykezési nyelvben nem hivataloskodó jegyzők elfognak mozdittatni, mely eljárásra azomban a hivatásaink eddigelé megfelelt érintett egyének által ok nem szolgáltattott.

Ennyit most és mindenkorra eféle ügyetlen koholmányok és elferditések ellen, jövőre pedig ily megtámadások felelet nélkül maradandnak, miután a tisztviselő eljárásaiért a bizonyára szigorun örködő megyei bizottmánynak úgy is számot ad, s a közönség, szolgálata által igénybe vett idejét nem fordíthatja mindenkor dologtalan rágalmazók megcáfolására.

Gyertyánffy Zsigmond,

a módosi kerület szolgabírája. *)

*) Ily kellemetlenségtől, kérjük, óvjanak meg minket t. levelezőink, s a személyes rokon- vagy ellenszenvet ne engedjék befolyjni tollukba, se félszeg hallomás után ne induljanak. — A billéti levelet pedig a t. közlő ur jönnek látván betűszerinti párban a „Pesti Napló“-nak is megküldeni, az szük terünkön után sem nyomathatik. Ez áll a krassói feliratról is, mely pedig már ki volt szedve lapunk számára. (Szerk.)

tott kezeiben. A csapások által sújtolt szív jobb utra tért a bün ösvényei között, magával ragadva az örvény szélén álló barátokat, kik nem győzik őt különösségeiért csudálni, s éppen ez által nyerte meg azoknak vak engedelmességét és kölcsönös előszeretetüket, kik egy légyen szavára, érette a bizonyos halálba is készek lettek volna rohanni . . . Ily körülmények között találta őt az ide is elható országos izgalom. Sokkal hidegebb vérűeket is tette ragadt e váratlan óriás szellem, nem hogy e harcias szellemű fiukat hagyta volna érintetlenül! . . . E befolyás által azzá lettek ők, minek lenni kellett; Endre volt az első, ki egy majdnem fékezhetlenül szabad csapat élén, életét a hon oltárára vivé a legnemesebb áldozatnak! . . .

V.

Új világ tárul föl gazdag ábrándképeivel, mosolygó szemek elé . . . A számos bérecekkel ékitett kis Erdélyhon arca rajzolódik merengő lelkünk büvölő panorámájában, regényes vidékei s különböző népeivel . . . Szent térekre tapodnak lábaink, melyek minden göröngyéhez ellenség vére táplálta a fület, s minden omladékkövén a pártos hazafi sötét vére mázoló a letörölhetlen emlékü fekete foltokat . . .

* * *

A legújabb események színterei, azon tündér völgyeknek egyikébe varázsolnak bennünket, melyben e parányi kis, de hős ország — oly gazdag.

Itt egy bérci patak fékezhetlen árja szilaj vadként szökik alá a sziklapárnából álló mélységbe, habgyanánt sodorva keblében az óriás nagyságu gránit szikladarabokat. Amott fenyvesekkel koronázott ős hegyek emelik föl kihivólag sziklahomlokukat a felhőkre, melyeknek duló hatalmai mély barázdákat szántottak halántékain, míg a természet erő láthatlan keze zöldessárga mohval plántálá azt bé.

Tévedező lépteink egy keskeny ösvényen vezetnek át, mely a kimeríthetlen emberi ész által egy meredek sziklahegy oldalába van vésvé. Lábaink alatt szédítő mélység táng, melynek napfényénél is alig kivethető szirtezett fenékén zuhogó folyam rohan alá, a kies völgybe érve, — felületéről mintegy kējáradva tünedeznek el a fehér tajtékok, mit a sziklákali küzdésében ragadt le magával . . . Fejünk fölött majd tiz ölnyi magasságra iszonyu szirtek halmozódtak egymásfölé, melynek félelmesen kiboltozott tetején, a középkor egyik gyászos emléke — egy porladozó vár romja könyököl ki, az ős természet által alkotott sziklatalapzaton. Hajh az emberi szellem előtt meghajlik minden e föld hátán és titkos keblében, nincs gát, mely tölthetetlen vágyait kivihetlenné változtassa . . . s ilyenkor hányszor felejtkeznek meg teremőjéről is! . . .

Az éppen most emelkedő hajnalpir fényében tulvilági ábránd-kép tárul föl mosolygó szemeink előtt. Jobbra tágas völgy terül el, melyet a messzeség kódében elkékülő hegyláncolatok övedznek körül. A láthatár enyészeten egyes faluk föl-föl csillogó sugár torony-keresztjei tünedeznek fel a kelő nap aranyszínű sugaraiban. A főlzabadított köd és füstfelhő, mint fohór halotti szemfedő foszlányai emelkednek a tiszta égbolt felé, vagy mint új életadó harmat ereszkedik le a természet ébredő lényecire . . .

A völgy közepét a már említett hegyipatak futja át, melynek kigyózó folyása ozlist szalagként ragyogja vissza a nap tündéris sugárnit. Partjait zöld vízi növények, fűz- és rekettye-bokrokkal ékített pázsit szegélyezik. A kacér folyócska, zápor idején ölnyire kimosott partján tul, már egy kised tábor áll talpon, mielőtt a napsugarak főlcsókolták volna a fű harmatát, — vig tábori zene lelkesítő hangjai reszketik át a bércok öblöt, tiszszeresen viszhangozva a bércéktől a kedves dalt, — mely e népnek egyszersmind reggeli imája is a hadak istenéhez . . . A szédítő hegyoromról nézve, mint felbolygatott hangyafészek kél mozgásba e kis embertömög, s a bész ellen főlhívó szavára lelkesedve ragad acélt, melynek villogó hegye büszkén veré vissza a főlötte játszó napsugarakat . . .

(Folytatás következik.)

Heti szemle.

— E hó 2-án, mint a hó első keddjén, megyénk rendes közgyűlése kezdetett, a főispán urnak Kálócán időzése miatt az első alispán ur elnöklete alatt. Hazafias felszólalásokban most sem volt hiány, mint a helytartó tanácsnak leirata alkalmából, mellyel Horváth Mihály csanádi püspöknek a bizottmányi tagok sorából leendő kitörését sürgette, de mit a megye visszautasított. Az ismeretes hevesi jegyzőkönynak pedig kinyomatása es ingyeni szétosztása indítványoztatott. — A másodalispán és levéltárnok követekké választatván, lekösöntek, az új választásra a jövő havi rendes közgyűlés tüzetett ki, t. i. május 7-ke, addig pedig a távozottak teendőinek ellátása, s pedig a másod alispáné Medveczky fizetéses táblabíró urra, a levéltárnoké Izsák alszámvevő urra bízott. — Gyámhivatali bíráluk választattak: a marosmelléki járásba Varga Ferenc, a lippaiba Potyondy Ferenc, a csakováriba Jankovics Lajos, a versecibe Pésa Svetozár, a középpontit pedig Schevits János fizetéses táblabíró ur látja el. Ezen bíráluk napidíja 3 ft. s segédletül a járástörvényszéki jegyzők

és járási alszámvevők rendelvék melléjük. — A csakovári járás alszámvevője meghalván, helyette Drágán János ur választatott.

— Nem ugyan e héten, de megtörtént, hogy a mostani csanádi püspök ur ő mlta a szomszéd Uj-Bessenyőn a tanítókat lekorholta, miért erőltetik a gyerekeket a magyar nyelvre: a lelkes sváb község azonban követeli ezt a tanítóktól, hogy a kisedeknek későbbben a nyilvános pálya nyitva álljon. Példát vehetnének róluk a magyar nyelv tanítását erőszak és nyomásnak kiáltó atyafiak délen.

— Idevágó eszmetársulat folytán megemlitem, hogy az osztatlanul kegyelt Lonovics érsek ur rangjába rehabilitáltatott, mi reményünk szerint majd a többi üldözöttekkel is megtörténik: de mi lesz akkor a helyeikre azóta kinevezettekkel? Köztudomásu dolog, hogy a 12 évi interregnum alatt oktroyált mágnások nem hivattak meg az országgyűlésre: ha ezen szabály a rangbeli mágnásokra is kiterjesztetett volna, a püspökök közül csak Scitovszky, Bartakovics Lonovics és Bémer jelenhetnének meg.

— A komlósi követválasztásról azon komikus jelenet közöltetett velünk, hogy a közszereteti Vidacs János, kit még a Hertelendyre szavozó gf. Nákó is megvendégt, egy pillanatra sem bocsátatott le az asztalról, hanem ott egy exaltált választójának kalapját kelle használnia. Az ellenpárt egy a választás színhelyétől távol történt összekoccanást es gyenge sebesítést elnapolásra akart felhasználni, de nem sikerült.

— Husvét első napján Rudna egy déli 11 órától estig dühöngő tüzvész által sanyaruan szenvedett, annál inkább, mert a lakosek szegénysége miatt majd mi sem volt biztosítva.

— Szintén Husvét napján Zsombolyán az ünnepélyhez használt tarackok egyike szétpattanván, egy kis fiúnak fejét szakítá el. Az érdekelt családra különben is sajnos szokott a husvét lenni, mennyiben egyszer már házuk azon napon égett le, másszor egy felfordulás következtében lábát törte a gazda.

— A közel Ujpecs faluban olvasó-társulat alakult, egyelőre ugyan csak 26 taggal, de hisszük annak értelmes es jómódu lakosairól, hogy e szám rövid időn megtizszeresedik. Bár e szép kezdet minden népesebb községünkben utánoztatnék, hogy az alkotmányos szabadsággal annak alapos ismerete es a közérdekekbeni mivelődés is egyenlőben haladhasson. A derék ifju egylet lapunkat is megrendelvén, csak ujra azon feltételünk kivetelére ösztönöz, hogy azt délvidekünk közlönyévé alakithassuk, mely irányban tett magánlépéseink ngy hisszük a legkedvezőbb sikerre segitendnek.

— Irodalmi termékeink közül készségesen figyelmeztetjük a közönséget a körülte erélyesen buzgólkodó Burger Zsigmond újabb kiadványaira, mint:

„A nemzeti mivelődés alapja“ irta Karcanyéki G., ki Karcsei néven lapunk olvasói előtt is kedvesen ismeretes, s hisszük, hogy nehezen nélkülözhetik;

„Történeti es vallástani értekezések“ Löw Lipót, a lelkes zászlóvivő főrabbitól, mely füzet már volt érintve es méltányolva lapunkban;

„Alkotmány-zsebkönyv magyar publicisták számára“ a hazaszerte tisztelt Osztrovszky József, jelenleg Szeged város alkotmányos polgálmesterétől, mely füzetke betüsorban a sarkalatos jogokat sorolván fel, mindegyik után év es cikk-száma itézi rávonatkozó törvényeinknek. Megbecsülhetlen az illetők számára.

— Hasonlag a napokban kaptuk Brassóból, mondhatni irodalmunk legkeletibb előörsének Khern Edének „Utolsó Czaporog“ címü orosz történeti regényét, melynek jövedelme az akademia palotájára van ajánlva; kapható szerkesztősé-

günknél 1 ft. 20 krjával, hol egyszersmind az ő általa kiadandó „Szines hőnyvre is előfizethetni, melynek jövedelme a magyar írói nyugdíjalap javára fordítatik. Csak elismeréssel szólhatunk így önzetlen szorgalomról.

= Egyre érkeznek tudomásunkra a követválasztások komikumai. Így Moravicán egy jelölendő pártvezére, megtevévén a hódítást, felragadja zászlóját, maga mögérendeli a bandát, és — megindul! mikor már kifárad, s a zászlóvivésre egyik hívét akarja előszólítani, elhülve látja, hogy a bandán kívül kísérője nincs.

= A nm. helytartó-tanács a pozsonyi és sopronyi keresk. kamarák beadványai nyomán, melyek a gabnaforgalomnál az ürmérték helyett a sulumérték behozását sürögölkék, leirt az itteni keresk. kamarának is, hogy ámbár vidékeinken a köznépnél egy ily felerőszakolandó rendszabály nemcsak módora, de lényege által is most még a legkellemetlenebb és népszerűtlenebb hatást tenné, — de mivel annak behozását kívánatosnak tartja, fáradozzék a kamara annak népszerűsítésén, hogy az utat előtte egyengesse. A kamarának Január óta gyűlése még nem tartatván, róla nem nyilatkozott, — mi pedig minket egyénileg illet, nem vagyunk ugyan ellene a külföldi jobbitások meghonosításának, s alig ismerünk kereskedelmileg kárhozhatóbb izgatást, mint mely újabban még a 60 kros ft. visszahozatala mellett is itt-ott fölmerült; — de valamint bakafántos eszmének tartottuk mindig a fának öl helyett suluszerinti árulni-akarását, mint ez a Gründlichkeitek hazájában behozatott, ugy nem kívánjuk a porosz eljárást sem a gabonának mázsalására nézve. Nem pedig azért, mivel mérni mindig csak mérővel kell azt, így tehát ez maradjon az alku egysége, s a mennyiség mindig ezzel fog meghatározatni, — azután ha a mérőnek sulyja az alkudottat meg nem üti, éppen nincs oka a vevőnek megköszönni a ráadást, mivel rendszeren korpában kap többet, nem pedig liszt-tartalomiban. Aazonkül nem csak évenként változik a termés belértéke, de ugyanazon évben külön vidékeknek, sőt külön faluknak is egymástól eltérő minőségű gabonája szokott lenni, mi több, a finomság annyira elüt egymástól, hogy ugyanazon sulyu gabonáért jobb árt kaphatni, ha az bányási termés, mint ha bácskai. Mennyi ákombákom zavarokra vezetne itt az újdivatu eladási rendszer! Mondhatjuk ugyan, hogy könnyű volna a minőség és mérőszám után átszámlálni mázsára az összeget: de mire való volna ez az együgyű paraszt megcsalására speculáló számvetés időrablása, ha már a minőség és mérőszám fölött ugyis kész az alku. — Ne ragaszkodjunk hagyományainkhoz vakon, de ne is majmoljuk senki lova-fiát vakon: ez a mi véleményünk.

= Az idei tavaszon a Tisza áradása ellen mily munkásság fejtetett ki, némi képzelmet nyujt róla azon adat, hogy a Franyovai töltésen egyidejűleg a franyovai urodalom 3, a melencei is 3, a basahidi szintén 3, Urbán Gyula ur pedig két szekeret állított ingyen, mihez járult Karlováról 30, Beodráról 15 szekér 50 krval, s 75 ember 30 krjával. Iszonyu pénzünkben van nekünk ez a Tisza évenként, mégis oly hosszú ideig mindig csak foltozgattunk: most pedig, midőn a végleges szabályozáshoz fogtunk, arra volt az ügyelet, hogy minél több földet fogjunk el tőle, azért az ártér csekélyre szorítatván, ha egy kicsit megduzzanik, mindjárt itt a veszedelem.

= Panaszt hallánk Pestről, hogy ott az aristocratismus újra burjánozni kezd: no a vidéken már ágakat is hajtott és virágzik javában. Egyébként ezen jelenség megítélésében nem kell könnyelműen eljárni, mert van elég derék mágnásunk, ki szóval és tettekkel is bizonyítja szabadelvűségét, hanem a gyermeksege óta bele csontosodot rátartiságot a magánéletben a legjobb akarat mellett sem bírja megtagadni. Persze a fertálmágnások ez engedékenységre számot nem tarthatnak, holott ók kezdik leginkább csoportosítani a zárkózó kört.

= Közöltetett velünk, hogy Haas Mihály szathmári püspököt, ki nem eléglé meg az otthoni macskazenét, de a pestit is bevárta, a primás-bibornok ő herceg-emminentiája további botránkozások megelőzéseül, kiutasítá a fővárosból, ezen szavakkal: auferas te (hord el magad); kik előtt netán az ok ismeretlen, azoknak szorgáljon tudomásul, hogy ő volt a Thun-féle germanizáló tanrendszer erőszakos commissariususa, tehát szolgálalek, ki a jövő nemzedéket lelkileg eladta és lenyügözni segíté. Másutt is vannak párjai, csak hogy nem minden népnek van a szathmárihoz és pestihez hasonló bögye.

= Nemkülönbén kiutasított a közmegvetés nyomása által Budapestről azon Forgách Sándor gróf, ki 1849-ben a muszkákat nyakunkra vezette, s igyekezett a vértann-hazafiak elleni haditörvényszékekben minél gyakrabban részt venni. A megbélyegzett gróffal ki sem találja a fáradságra érdemesnek verekedni, sőt a főrendűek őt ugyszólván törvénykülvülinek nyilatkoztatták. IV. Béla király megmentőjének utódai ily sorsra jutottak! A másik mint tudjuk csehországi naturalizált polgár, miután nemcsak helytartó, de országgyűlési képviselő is ott.

Temesvári ujdonságok.

* Mivel kezdetnők örvendetesbvel helyi rovatunkat, mint 4-ének emlékével? Irodalmunk ismert bajnokai, a kedélyes magyar írály prózájának és versének képviselői Vahot Imre és Lisznyay Kálmán körutjukban a Petőfi-szobor javára szavalati estélyt rendeztek e nap estéjén színházunkban, a milyen Reményinek az év kezdetén toporzékoló négy szemüvendégeink által még nem engedtetett volt meg. A közönség az ujdonszerű élvezetre fájdalom, igen mérsékelt számban jelent meg, miután itt csak a nemzeti irodalom ismerősei érthették a célzatokat, — de e közönség a magyar intelligentiának színe volt, s lelkesedve kísérel az előadásokat, névszerint Vahot Imre Tóth Kálmántól szavalt egy költeményt, s Petőfittől a méltóságos „Ha férfi vagy, légy férfi“-t. Lisznyay barátunk s a közel multban a veres zsinóros, aztán fehér frakkos ármádiákban, most az irodalom rögzös terén bajtársunk saját költeményeiből kettőt, melyek ellenében 3szoros kihívással nyilváníta a közönség elismerését, az „országos nóta“ s a „honvédek dicsdalá“-ra. — Előadás után egy kis körben szívélyesen mulattunk még tisztelt missionáriusainkkal, melynek emlékét lapunkban még adandjuk, — de még az inponens flegmájú Vahot Imrének is bírjuk ígérését, hogy rovatunkat érdekesítendi.

* Ki hitte volna, hogy oly rövid időn oly gyászosan kelljen megemlékezésünket ismételni! — F. hó 4-én a szavalati estély utáni barátságos együttlétünk alkalmával e lapok szerkeztője következő szavakat mondott: „Nekünk, kiket asors elég szívóssággal áldott meg, hogy a 13 év küzdelmeit mint szenvedéseit átbirjuk élni, most midőn kilátásaink nyiltak, hogy még tán örülni is fogunk, — nem szabad megfeledkeznünk szeretett honfitársainkról, kik, mert nálunknál forrobban, izgatottabban imádták a szent hazát, ennek eleste után összeroskadtak. Emlékezzünk meg a szívnek költőjéről, kinek létét gyászfatyol sötétíti: adja Isten, hogy a hazajobb-létének virradása virradás legyen Vahot Sándor szellemének is.“ — És igazán virradat lón az ő lelkének, 7-én felszállott az örök hazába! Aldás emlékére!

* A vasut itteni állomásfőnöke a hadi főparancsnokság által kérdezetteti, mily erővel rendelkezik, nevezetesen napontként mennyi embert és hadszert bír Báziasra szállítani? — Azt tehát tudjuk, mit és hová, — de hát miért? — Az oláhországi egy pár száz menekült ellen nem kell többé ugyanannyi ezer, tehát Herzegovina miatt? — Tömeges átpártolásokról is beszélnek az olasz földön.

* Azt is rebesgették, hogy a cs. k. rendőrség functiója

március végével megszűnt volna: no már ennek ellenmondunk, mert lapunkat még mindig . . . . . s a színigazgatóknak is fizetniök kell cstenként egy tagját, hogy néznise-giti az előadást.

* E hó 3-án a mesebeli fülemüle példájára folytatta röptét az elfáradt sas szárnyai alól tovább szálló „Temesvarer Zeitung.“ Megis érzik rajta. De nem is nagy fáradságába kerülend a magasabb emelkedés, mert eddigi védnöke mindcsak a hulladékokban turkált, míg nem maga is dögro-vásra jutott.

* Városházunk udvarán porban hever a „Landeshauptstadt,“ t. i. ezen cégü táblái határainknak. Bizony jobb is szeretünk mi „Freistadt“ lenni, mert boldogtalan emlékü fővárosiasságunkat keservesen megsirattaták velünk, kik kormánybiztosok által potenzirozták azzá, s most a nagyharangunkban kereshetjük a 3000 ftot, meg az önkényes kölcsön elmállott felét.

* Szivesen folytatjuk iskoláinkat érdeklő hireinket a tudomásunkra esett kedvező adatokkal, mert még mindig ott vagyunk, hogy a magyar saját hazájában ritkaságul kénytelen feljegyezni a tanítókat, kik nyelvét protegálják. A gyárvárosi izraelita leánytanító Sonnenschein Márk ur a napokban több véletlenül megjelent szülőket kellemesen lepott meg egy rögtönzött próbatétellel, hol a magyar nyelv vitte a főszerepet, melyet pedig maga a tanító ur is correpétál még, s végül a Szózat éneklése által fejezik be a kisdedek az ünnepet. Ily indigenak kellenék nekünk.

* Tévely Nándor rajztanár, kinek Széchenyi emlékére nyomott és rajzolt képei városunkban is számos példányban terjedvék el, közelebb eredetiben mutatta be nálunk Dr. Toldy academiái titkár ur bizonyítványát, miként ő a Széchenyi-szoborra 1500 forintot garantirozott felejtövedelemből már is 158 ft. adott át a pénztárnok Bertha Sándor urnak, egyszersmind az első kiadás költségjegyzékét mellékelvén. Hogy t. olvasóinknak a nagyszerű műlap anyagi nehézségéről némi fogalmuk legyen, miután sokan drágállották érte a 15 ftot, jelentjük, hogy az első kiadás költségei 12,944 ft. 64 kr-ra rugnak 2500 példánytól. A második kiadás azonban természet szerint kevesb költséggel járand, s a szent célra ajánlott összeget kiegészíteni segitendi. Ujra buzdítjuk hazánkfiat e gyönyörű és diszes emlékkép vételére, melynek a külföld sem sok mássát mutathatja fel. Megrendelhető szerkeztőségünkél.

* E hó 10-én nyitattott meg a testgyakorló intézet annak köztiszteletü alapítója Hartl Ferenc gymnasiumi igazgató ur által. Lármátlanul, de jótékonyan hatni a legszebb érdem, s az igazgató urnak köszönettel tartozik minden hazafi, hogy az ifju nemzedékben a falak közt ép lelket, a szabadon ép testet növel jövonknek.

* E hó 8-án, mint a legnagyobb magyar halála évfordulatán Oltványi István nagyprépost pontificatiója mellett tartattott meg a nagyszerű requiem, hı nem is diszesebb, de számosabb és méltóságosabb, mint tavál. Jelen volt a megye és város tisztikara, valamint az utóbbi képviselöi tanácsa, a ker. kamara és az első magyar ált. bizt. társaság összes sze-

mélyzete. Osztálykülönbőség nélkül sorokoztak a gyertyák tartói.

* F. hó 9-én tiz kocsı löszert inditottak az itteni hadszertárból fegyveres kíséret mellett Aradra, ezenkívül naponta gyakorlatot tart különösen a tüzérség. Már mi ezt a tüzérséget illeti, nekünk csak az a kifogásunk van ellene, hogy nyakunkon hever a külvárosokban, még pedig „bizonytalan időre“ beszállásolva, mely időhatár a végtelenbe nyulhatik, ha a délnyugoti valakik sem be nem jönnek, sem el nem nyugosznak. Számos község és város emelt már panaszt a helytartótanácsnál a nyomasztó beszállásolások ellen: erre persze a magyar koronának „leghivebb“ városa nem fogja magát elcsábittatni, mely köztudomásulag egyedül küldött Bécsbe 1859-ben Ergebenheits-Adresset, s annál kevésbé, mert hiszen a boszantó vendégterhek éppen a Jósefvároson nehezdednek, melyet kissé loyálisabb érzelmüvé lapítani nem árt. No jós van, de ezen „Kis Debrecen“-től még kitelik, hogy deputatiót küld délnyugotra, azon valakikhez, hogy vagy csalják el, vagy hajtsák el nyakukról a kosztosokat.

* Nemzeti színészetünk még folyvást a kezdet nehézségeivel küzd, sőt az ernyedetlen igazgatóknak nem kis gondot szerez, hogy több szerződött tagok még el sem jöttek. Ennek már 3-án az a kellemetlen következése volt, hogy a „Falusiak“ adatását Tökés Emilia hirtelen megbetegülése miatt nem leheté eszközölni, pótdarabot sem ránthattak elő, s így a közönség kényszerült szétoszolni. 4-én a már érintett szavalati estéllyel „Szerelem és örökség“ adatott, oly sikerülten, mint csak kívánni leheté, s a szereplők mindegyikét megkellenék dicsérnem egész a huszárig. 6-án „Bibor és gyász“ a nehézkes darab az előadókat sem bírá felvillanyozni, annál kevésbé a különben elismerő közönséget, mely Dézsit (II. Istvá), Berzsenyit (Pál atya), Krasznait (Béla herceg) és főkép Tökés Emiliát (Idill) helyenként ki is hívá. Eddig ezen négy elimert erőn kívül csak a Filippovics-párt látók, hogy a lelket képezik a társulatban, de azután oly lelket, mely a naponkénti fáradozás alatt sem ingadozik. 7-én, „Szökött katona,“ vasárnapi kedvvel. 8-án Széchenyi gyászemlékére: „Mátyás diák“ egy a magyar fénykorára emlékeztető episód, melyben Szathmáry tünt fel éles comicumával. Sokan rosztáltak, hogy komoly darabot nem adtak színészeink, de mi helyeseljük az igazgatók választását, mert emlékeztetett azon legnagyobb királyra, kiért a nemzet egyedül öltött hasonló gyászt a Széchenyiéhez. — Kedden: „Falusiak“, társalgási vigjáték Szigetitől. A kevés szereplők mind dicséretet érdemeltek, s az előadás példás modorban ment, habár a közönség nem is volt oly számmal, mint megvárni szeretnök. Egyáltalán magyarjaink vétkes „jelen nem létükkel tündöklenek,“ mig sok idegen ajkut látunk naponként. Szerdán 10-én „Csizmadia mint kísértet.“ Szathmári mint inas és Berzsenyi mint mestere. 11-én „Dalos Pista.“ 13-án „Kipfelhauer családjával és barátja Kremer a nagy világban“ dictiókból rögtönzött féremü, ez alkalmi kifejezések kedvéért irva s Szathmári és Körösi torzöltözékei által lábön tartva. 14-én „Vén bakancsos“ a szinkörbe hirdetve, de a színházban adva. A két igazgató, Berzsenyi és Tökés Emilia érdemleg tüntetvék ki a kivételesen tölt háztót.

Kiadó-tulajdonos Pesty Frigyes.
Szerkeztü Ötvenyi.

HIRDETÉSEK

Haszonbérlet.

1700 kat. hold, a zágrábi érsekség Temes megyében fekvő varjasi tagositott szántóföldi állományából egészben, akár pedig a körülményekhez képest: 10, 100 és több holdakra felosztható részletekben f. e. october 1-től számítandó három vagy több esztendőkre a varjasi község háznál f. e. apr. 24-én tartandó árverés útján haszonbérbe fog adatni. A vállalkozó

bérlők megfelelő biztosítékkal ellátva, árverés alkalmával holdankint egy forint bánatpénzt letenni kötelesek. — Távobbb vidékiek ez érdemben bérentett levelekben teendő tudakozására, a mennyiben az árverés kitüzött napjáiig netalan előleges ajánlatok is tétetnének, részletesebben fognak értesitetni a Billéten, Torontál megyében székelő érsekségi gazdasági hivatal által.
28. sz.

Temesvár, ápril 12-én 1861.

F. hó 11-én délelőtt 10 órakor a gyárvárosi község-házánál t. c. Weigl József polgármester ur elnöklete alatt; Hönig Ferenc Károly ur 24 szóval gyárvárosi bírónak lett választása általános ellenszenvvel találkozik, s nem ok nélkül: mert nem csak hogy visszaemlékeztek a 48/49-iki szomorú évre, hanem a jelenkorban kibékülésnek örvendő kedélyeket újra ingerli. — Bár kötelességünk, kivált a jelenkorban, minden áron kibékülni és a multa leplet vetni, melyet mi Temesváriak eddig nem is mulasztottunk el; de ki tudna bennünk aziránt bizalmat gerjeszteni, a ki 48/49. években a magyar alkotmány védőinek legnagyobb üldözője volt; 50/51. évben valamennyi ellenes testvéreink látván csalattatásukat véüink kezét fogtak s kibékültek. Csak néhány vakító jelekre sovargó saját nemzete sülyedésén örülni tudók nem szüntenek meg pártbívei maradni a 11 évi rendszernek; s valamint Athén saját polgárai közt találta fel üldözőit, úgy Temesvár saját polgárai juttatták jelen szomorú helyzetébe az általok reá erőszakolt nagy adóval, melyért még gyermekeink kárhóztatását is megérdemlik; — sajdalom, hogy azon adói bizolmányának Hönig ur is egy előlülő tagja volt.

Valóban meglepő volt, hogy Hönig ur mint a legközelebbi múlt években egy a jelenkorban kivált az alkotmányos tisztujtásnál mindenütt elől szerepelt, de valamint mindenütt, úgy itt is saját érdekében működött s sikerült neki a legjelesebb férfiak mellőzésével magát az előtérbe tolni s magát 24 részre hajló szóval több mint 12000 lakossal bíró város legelső férfivá tenni. Kedélyeinket ingerli az ő törvénytelen megválasztása, s csak az értelmiség s ez által a nép maga visszatartásának köszönhető az eddig létező béke. Mert az 47/48-ki orsz. gy. XXIII. t. c. 8. §. nyíltan mondja: „a választói jogot semmi szín alatt senkitől megtagadni nem szabad”. 10. §. „A választók pedig ezen jogot csak magok személye által tehetik, senkire azt sem által nem ruházhatják, sem senkit ezzel meg nem bízhatnak, mely utóbbival a 24 választó magának hizeleg. Ezekből kilátva, hogy a választás csakugyan törvénytelen és ingerlő, aligha jobb nem volna Hönig urnak ezen úgy is ingó állásáról lelépni. Nem szenved kétséget, hogy ha Jaromisz, Tóth, Schüssmann, Zlatko, Zónya, Risztis s más ilyen jeles férfiak lesznek bírói jelöltek, nem fognak késni a nevezett férfiakat már különben is emlékeikben hordó lakosai e külvárosnak. Kijelentem pedig, hogy e közlésre semmi személyes indok nem ösztönzött, csak az alkotmányos jogok óvási kötelessége.

Csokerlyán Györgyfele csödtömeg szőlő eladulása.

Mint hogy Csokerlyánfele csödtömeg gondnoksága a szolgabírói hivatal előtt Buziáson beadott folyamodványban A.—P. hozzácsatolt okiratokkal azt igazolta, hogy Tandori Márton Te-

mesvár gyárkúlvárosában lakó kovácsmester ur Csokerlyánfele csödtömegéhez tartozó szilasi szőlőhegyen fekvő, és 8 lánból álló szőlőt nyilvános árverés útján 3005 ft. e. p. megvette, akoron mindjárt 1005 ft. e. p. megfizette, és hátralévő kamattal együtt még 2486 pfttal adós maradt, azokat pedig maiglan sem fizette meg, úgy tehát az árverési feltételeket nem teljesítette; annál fogva az érintett szőlő bírói foglalás alá vétetik annak előleges megbecsültetése, és ujjolagi nyilvános árverés utoni eladatására f. évi május hó 13-ik napja reggeli 9 órára nevezett szőlőben határidőül rendeltetett.

Mi is ugyan azon felhívás mellett közhírré tétetik, hogy a kérdéses szőlőt venni szándékozó urak a fent érintett napon és helyen 10% bánatpénzzel ellátva megjelenni el ne mulasszák.

A bővebbi árverési feltételek a szolgabírói hivatalnál Buziáson hivatalos órákban mai naptól fogva minden nap megtekinthetők.

Kelt Buziáson 1861-ik évi ápril 6-án.

A Buziási szolgabírói hivatal:

Mihájlovits, szolgabíró.

(29, 3—1)

Óvás.

Szabad kir. Temesvár városa magánaton annak tudomására jutván, hogy a cs. kir. oszt. nemzeti bank Temesvár városában létező ugynevezett királyi kincstári sörházat a Temesvári pénzügyi igazgatóság közbejöttével folyó évi ápril hó 11-én önkényes árverés útján örök áron eladni szándékozik:

Miután szabad kir. Temesvár városa legfelsőbb cs. kir. leirat alapján és a nagyméltóságú magyar kir. helytartótanácsnak 1782 ik évi március hó 26-án 1883 szám és 1784-ik évi március hó 22-én 6156 szám alatt kelt intézményeinél fogva ezen sörháznak hozzá tartozó jogokkal és járulékokkal egyetemben becsár szerinti tetteleges átvételére kizárólagos joggal bír — a kir. kincstárnak részére ezen átvételig csupán a haszonélvezet lévén fenntartva, szabad kir. Temesvár városa ezen kizárólagos jogának megóvása és fenntartása tekintetéből a cs. kir. kiv. oszt. nemzeti bank által a többször említett sörháznak és hozzá tartozandóknak f. é. ápril 11-én szándékolt, vagy bár mikor megkísérlendő örök áron eladása ellen szabad kir. Temesvár városa nevében és részéről annak tisztí ügyésze ezennel ünnepélyes óvást tesz s tiltakozik; — mely óvás és tiltakozás szabad kir. Temesvár városának 1861. évi ápril hó 5-én tartott közgyűlésének 115 számú meghagyásából az illetőknek ahhoz tartás végett azon figyelemzetéssel tétetik közzé, hogy Temesvár városa ezen jogának érvényesítésére a kellő intézkedések annak útján megtették.

Kakujay Mihály,

Temesvár város alügyésze.

Az első magyar

ált. bizt. társaság

folyvást biztosítást nyújt

a) az ember életére,

az az tőkét és évjáradékot, az érdeklött halála után fizetendő, kiházasítási összegeket gyermekeknek s közvetlen nyugdíját, az illető éltében fizetendők.

b) tüzkárok ellen,

(habár villám által okozottak is), épületek, gyárak, gépek, készletek, ingóságok, élő marhákra sat., sat.

c) Szállitmányokra,

akár vizen, akár szárazon, vagy vaspályán eszközöletnek is; mint szintén

d) jégverés ellen,

teljes kárpótlás jótállása mellett.

Az illetékdíjak lehető legjutányosabban számíttatnak, úgy az eselleges károk a leggyorsabban és méltányosabban térítettnek meg.

A biztosítási üzlet bármely szakát érintő felvilágosításra készségesen ajánlkozik.

Az első magyar általános biztosító társaság temesvári főügynöksége

31. (3—1)

Bandl testvérek.

Nyomatott Hazay M. és fia Vilmos betüivel Temesvárott.